

STRATEGIE ROZVOJE

CENTRUM ŽELEZNÝCH HOR

OBDOBÍ 2015 – 2020

VN KONZULT, s.r.o.

září 2015

ZÁKLADNÍ IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

ZADAVATEL

Centrum Železných hor
Dolní Bradlo 7, 539 53 Horní Bradlo
IČO 70151113
Radislavem Kumpanem

zastoupený:

ZPRACOVATEL PROJEKTU

VN KONZULT, s.r.o.
Za Sokolovnou 744, 533 41 Lázně Bohdaneč
IČO 27493229
www.vnkonzult.cz

zastoupený:

Kateřinou Korejtkovou, jednatelkou

REALIZAČNÍ TÝM

Předseda

Radislav Kumpan

Místopředseda

Milan Chvojka

PRACOVNÍ SKUPINA PRO PŘÍPRAVU A REALIZACI STRATEGIE ROZVOJE

Představitelé členských obcí:

Bojanov

Milan Michálek, starosta

Ctětín

Jiří Bakeš, starosta

České Lhotice

Miroslav Komberec, starosta

Hodonín

Miroslav Blažek, starosta

Horní Bradlo

Radislav Kumpan, starosta

Krásné

Radek Pešek, starosta

Křižanovice

Jiří Švejda, starosta

Libkov

Vladimír Petr, starosta

Liboměřice

Petr Kos, starosta

Lukavice

Miloslav Stehno, starosta

Nasavrky

Milan Chvojka, starosta

Seč

Pavel Machač, starosta

FORMA ZPRACOVÁNÍ

Kombinace komunitního a expertního přístupu.

SR schválena dne: 14.9.2015

OBSAH

1.	Analytická část	4
1.1	Úvod	4
1.2	Území	5
1.2.1	Historický vývoj	5
1.2.2	Významné historické památky a souvislosti	5
1.2.3	Širší vztahy	8
1.2.4	Vlastní území	9
1.3	Obyvatelstvo	10
1.4	Hospodářství	12
1.4.1	Podnikání, výroba a zemědělství	12
1.4.2	Zaměstnanost	15
1.5	Infrastruktura	16
1.5.1	Technická infrastruktura	16
1.5.2	Dopravní infrastruktura	19
1.5.3	Občanská vybavenost a služby	20
1.5.4	Infrastruktura a služby cestovního ruchu	24
1.6	Životní prostředí	28
1.6.1	Krajina a příroda	28
1.6.2	Ochrana ovzduší	30
1.6.3	Ochrana vod	30
1.6.4	Odpadové hospodářství a nakládání s odpady	30
1.7	Organizační struktura	32
1.8	SWOT analýza	33
2.	Návrhová část	36
2.1	Vize	36
2.2	Vazba na strategické cíle	36
2.3	Opatření a aktivity	37
2.4	Organizace zajištění realizace	45
2.5	Způsob hodnocení a aktualizace	45
3.	Přílohy	46

1. ANALYTICKÁ ČÁST

Svazek obcí je platforma pro funkční komunikaci představitelů členských obcí v rámci koncepční meziobecní spolupráce.

Spolupráce probíhá v několika rovinách, které jsou vzájemně provázané.

- Především se jedná o důležitou výměnu informací a zkušeností z oblasti veřejné správy a s tím související legislativy, kde uvolnění představitelů obcí poskytují zdrojové informace neuvolněným kolegům z nadřazených organizací, např. Sdružení místních samospráv, Svaz měst a obcí, atd.
- Společné řešení a koordinace aktivit v oblastech dopravní obslužnosti, školství, odpadového hospodářství, sociální oblasti, nezaměstnanosti, kriminality, životního prostředí a aktivního využívání volného času, vč. celoživotního vzdělávání, v rámci zajištění komplexní nabídky svým obyvatelům a návštěvníkům.
- Prosazování společných zájmů ve vztahu k nadřazeným územním celkům.
- Společná realizace investičních a neinvestičních projektů s cílem zkvalitnění životního prostoru obyvatel a návštěvníků.

Strategie rozvoje:

- Identifikuje hlavní problémy, předpoklady a cesty k naplnění rozvoje daného území.
- Koordinuje realizaci hlavních aktivit v území dle vzájemné shody a při respektování souvislostí.
- Koordinuje finanční toky a definuje dotační zdroje na realizaci aktivit.
- Definiuje organizaci a postupy činností v rámci meziobecní spolupráce.

1.1 Úvod

Svazek obcí „Centrum Železné hory“ (dále CŽH) byl založen v roce 1999. Vznikl dobrovolným spojením 15 obcí a v současné době sdružuje 12 obcí. Cílem tohoto sdružení je spolupráce, rozvoj a efektivní skloubení požadavků všech členů svazku, kteří se vzájemně domluvili na tvorbě společné koncepce a realizace rozvoje v oblastech ekologické, ekonomické, kulturní, sociální, sportovní, turistické a hospodářské.

Mikroregion se rozkládá v kopcích Železných hor. Díky tomu je celá oblast vhodná pro letní i zimní turistiku, agroturistiku i hipoturistiku. Nachází se zde celá řada turistických, naučných a vlastivědných stezek, cyklostezek a zimních lyžařských tras. Hipostezky, které jsou vedeny nádhernou přírodou, spojují jednotlivé koňské ranče rozmístěné v malebné krajině. Mikroregion nabízí mnoho kulturních a turistických zajímavostí a svojí polohou také možnost navštívit další významná místa v blízkém okolí.

V rámci zajištění funkčnosti území a komplexní nabídky služeb pro své obyvatele spolupracují obce prostřednictvím svazku zejména s představiteli měst Pardubice a Chrudim a Pardubického kraje. V roce 2005 se svazek stal členem MAS Železnohorský region, jež má za cíl obnovit pospolitost oblasti řešením projektů metodou LEADER. Ta je založena na spolupráci veškerých složek ve venkovském regionu (obce, podnikatelé, zájmová sdružení, spolky, školy aj.) formou komunitního plánování, což je tvorba a realizace projektů na základě spolupráce zástupců všech subjektů a všech složek obyvatel (děti, mládež, aktivní, senioři).

1.2 Území

1.2.1 Historický vývoj

Historie osídlení Železných hor sahá asi do 4. století př.n.l., kdy se zde objevili Keltové. Jejich příchod měl místy podobu násilné invaze. Keltové k nám přišli na vysokém stupni vývoje a měli velice rozvinuté zemědělství – užívali železné radlice a další železné nástroje. S vysokým stupněm jejich civilizace souviselo umění zpracování kovů, především železářství a kovářství, ale i další řemesla. Keltové se v Železných horách usídlili jistě díky železnorudným kutišťům, podle nichž dostaly hory své jméno. Keltové také v potocích Železných hor rýžovali zlato. Budovali také první města – oppida. Keltové si pro stavbu oppid vybírali vyvýšená místa u řek a blízko zdrojů surovin. Žilo v nich několik tisíc lidí a byla to obchodní mocenská i náboženská centra. Dodnes se v Hradišti u Českých Lhotic zachovaly zbytky keltského oppida, které bylo zbudováno na přelomu 2. a 3. století př.n.l. na skalnatém ostrohu nad řekou Chrudimkou v nadmořské výšce 460 m. Oppida Keltové řádně opevňovali, to zdejší dvojitými valy a příkopy. Můžeme je ještě dodnes vidět v terénu. Rozloha celého oppida je 20 ha a je dosud jediným známým keltským oppidem v regionu Východních Čech.

První písemná zpráva o osídlení Železných hor pochází z roku 1137. V této době již existovaly osady Krásné, Polánka a Bojanov. Jsou to tedy prastaré osady, které tehdy musely být malinkým ostrůvkem v rozsáhlých okolních hvozdech. V roce 1120 byl založen klášter ve Vilémově. Jednalo se o klášter řeholního řádu benediktýnů, kteří u něj vystavěli i hrazené městečko. Kláštery tehdy hrály důležitou roli v kultivaci a osídlování do té doby nepřístupné krajiny. Tak i klášter ve Vilémově organizoval osídlení vyšších poloh v Železných horách a přiváděl sem osadníky. Teprve díky kolonizační činnosti kláštera začalo osídlení v Železných horách postupně houstnout. Původní majitel osad – klášter ve Vilémově byl zrušen roku 1278, kdy jej vypálila vojska krále Rudolfa Habsburského, a definitivně zanikl v době husitských válek roku 1421. V roce 1329 klášter předal celý bojanovský újezd pod správu hradu Lichnice. Po tomto roce dokončovala osídlování doposud neobydlených území Železných hor právě správa hradu Lichnice a vznikly tak např. Liboměřice. Dokladem středověkého osídlování hornatějších oblastí jsou i zříceniny strážných hradů ze 14. století, Ohebu a Vidštejna, které se tyčí nad přehradní nádrží Seč. Některé osady se ve středověku rozrůstaly víc než jiné a staly se z nich městečka či města s určitými privilegii. Na území regionu to byla především města Nasavrky a Seč.

Území tohoto regionu skrývalo také poklady nerostného bohatství. V 16. století se kolem Bojanova i Křižanovic prováděly pokusy s dolováním rud barevných kovů. Nebyly ovšem příliš úspěšné. V okolí Bojanova se ale těžil vápenec, a to až do poloviny 19. století. Lukavici zase proslavila těžba pyritu, jejíž počátky spadají už do konce 16. století. Na počátku 17. století zde vzniklo významné výrobní středisko. Kromě dolů zde byla i továrna na zpracování pyritu, ze kterého se zde nejprve vyráběla síra a později kyselina sírová. S rozvojem sklářství a železářské výroby souvisela i velká spotřeba dřeva. Proto byly železářské nebo sklářské hutě zakládány v blízkosti lesních porostů, které ovšem díky tomu brzy vzaly za své. Sklářská huť Vilemína byla založena v Horním Bradle a vyráběla překrásný olovnatý křišťál.

Na konci 18. století nastaly převratné změny – vyšel Toleranční patent povolující i jiné, než jen katolické náboženství a následně byla zrušena roboty. Po jejich uplatnění došlo v celém regionu k postupnému rozvoji zemědělství a drobných řemesel a s tím i k růstu počtu obyvatel.

1.2.2 Významné historické památky a souvislosti

Na území svazku se z hluboké minulosti dochovala řada významných stavebních památek, stejně jako lidová architektura v podobě jednotlivých objektů i urbanistického uspořádání.

Bojanov

První zmínka o obci pochází z 12. století jako újezd bojanovský. Dominantou obce je barokní kostel sv. Víta (nemovitá kulturní památka), v současné podobě z roku 1730 a také barokní dřevěná zvonice. Založení místní fary se však datuje již do roku 1375. Místní škola byla založena v budově fary. Později, roku 1760, přesídlena do obecní radnice (nyní č.p.37) a v roce 1932 do nové měšťanské školy, ve které se učí dodnes.

Ctětín

Dřívější název také Stětín. V roce 1667 se udává, že k nasavrckému kostelu mimo jiné obce patřil i Ctětín s 21 osobami, Vranov se 17 osobami a Bratroňov se 30 osobami. V okolí Nasavrku se objevovali emisaři z Pruska, kteří vozili evangelické knihy a nabádali obyvatele k odchodu do ciziny, tak se k víře pod obojí přihlásili i někteří obyvatelé ze Ctětína, Vranova a Bratroňova. Před r. 1848 patřila ves Ctětín k Nasavrckému panství. Vlastní samosprávu má až od r. 1927. V obci nejsou žádné archeologické nálezy, ani nemovitě kulturní památky.

České Lhotice

První datovaná listina, která jmenovitě uvádí názvy osad dnešní obce, je známa z roku 1329. V té jsou zmíněny osady Lhotičky (nyní České Lhotice) a Hradiště. Osada Vedralka vznikla až v 17. století postupně dosídlením několika samot. Existence těchto osad má však pradávno historii. Je vědecky doloženo, že již více jak tři století před naším letopočtem zde žili Keltové, rod Boiu, kteří v těsném okolí dnešní osady Hradiště založili silně opevněné oppidum, jediné ve východočeském regionu. Na přelomu tisíciletí pak byla tato oblast osídlena už Slovy. Po vyvraždění Slavníkovců to byli Přemyslovci, kteří tuto horskou, silně lesnatou krajinu přivtělili k Českému knížectví. I následující staletí byla oblast málo zalidněna. Jeden z prvních údajů z roku 1677 udává „počet duší“ ve Lhoticích 77 a v Hradišti 64. V Ústředním seznamu je zapsána právě kulturní památka Hradiště – keltské oppidum. Obec se nachází na území vyhlášené památkové zóny Slatiňansko-Slavické.

Hodonín

První písemné památky jsou dochovány z roku 1329 v písemnostech kláštera vilémovského, který vlastnili páni z Lichtenberga. V obci nejsou žádné nemovitě kulturní památky, ani archeologické nálezy.

Horní Bradlo

První písemná zpráva je z roku 1613, kdy ves Bradlo s dvorem koupili majitelé Lipeckého panství – Kustošové ze Zubřího a Lipky. Roku 1866 tu koupil usedlost a postavil sklářskou huť sklářský mistr František Rukl, kde se vyrábělo překrásné duté sklo, olovnatý křišťál. Práce ve sklárně byla zastavena v srpnu 1945. Následujícího roku v prosinci v ní byla zavedena výroba vánočních ozdob a ty se zde vyrábějí dodnes. Manželka zakladatele sklárny, paní Růžena Růklová, nechala v letech 1892 – 93 vystavět kapli s rodinnou hrobkou v gotickém slohu. Ta je nejvýznamnější dochovanou památkou obce, k dalším pak patří např. zvonice v osadě Javorná a areál tvrze č.p. 1 v Lipce.

Krásné

První zmínka o vesnici Krásné a Polánka pochází z roku 1120, kdy byl založen klášter vilémovský. Začátkem 18. století byl v Krásném postaven kostel. Zrušen byl za vlády Josefa II. roku 1785 a za válek napoleonských úplně zanikl. Hlavní oltář sv. Anny slouží dosud v Bojanovském kostele jako vedlejší oltář. První škola byla místnost v č.p. 4, kde se začalo vyučovat roku 1793. O rok později si občané postavili školu ze dřeva. Na tomto místě stojí č.p. 13. Zděná škola se postavila roku 1883 č.p. 15 a nová škola byla dostavěna roku 1932.

Libkov

První zpráva o vsi pochází z roku 1329. V 18. stol. „byli chalupníci a sedláci libkovští povinni robotou u dvora v Travném a Orli. V zimní čas káceli v panských lesích dříví, které sedláci povinni jízdní robotou odváželi k řece Chrudimce ke splavbě. Dříví plavilo se nejčastěji z jara, kdy měli službu podél Chrudimky pěší robotníci a uvolňovali kmeny zastavené o břehy nebo kameny. Zrušení roboty se sice

libkovským ulevilo, ale přec zdrojem výdělku byla i pak pro mnohé práce na panských polích a lesích. V Libkově se pěstoval hodně len, který se po domácku spřádal a tkal. Po zavedení strojní výroby našli libkovské ženy nový pramen výdělku v síťování vlasových sítěk, muži se zaměstnávali povoznictvím a ponejvíce odváželi dřevo na nádraží do Slatiňan nebo Vápenného Podola“.

Liboměřice

Nejstarší informace o vsi Liboměřice pocházejí z roku 1547, ale její historie sahá už do první poloviny 14. století. V době poddanství byly Liboměřice sídlem rychty, po roce 1848 patřily k politické obci Licibořice. Obec náležela také k újezdu bojanskému a s ním klášteru vilémovskému.

Lukavice

Obec Lukavice má jméno od vody lukavé. V Lukavici dříve bývaly doly na kyz železný (pyrit). V dolech se pracovalo již od roku 1620 a mělo v nich trvalé zaměstnání přes 200 dělníků, takže patřily k největším v zemi. Dolovat se zde přestalo až v roce 1893. K dolům patřila i továrna na zpracování pyritu, která byla v roce 1901 zbourána. Největší hloubka šachet je 210 m. Za napoleonských válek zde byla i sklárna. V Lukavici byla také provozována první továrna na výrobu kyseliny sírové ve střední Evropě. K významným památkám obce patří chráněná technická památka odvodňovací štola o délce 1593m a hloubce 23m se soustavou větracích šachet, tvrzíště Kočičí hrádek a kulturní památka Zemědělský dům č. 3, v Loučkách.

Nasavrky

První zmínka z dostupných pramenů je z roku 1318. Nasavrky bývaly sídlem vladyků Žehartů z Nasavrk. Král Karel IV. daroval Nasavrky svému příteli Janu Očkovi, olomouckému biskupu a v roce 1360 prohlásil Nasavrky za městečko a udělil mu právo týdenního trhu. Během staletí se vystřídalo mnoho majitelů. V roce 1746 přešly Nasavrky do vlastnictví rodu Auerspergů. Až do roku 1848, do zrušení roboty, bylo celé jejich sídlo se všemi kanceláři právě v Nasavrkách. Sem se přes 200 let soustřeďovalo vedení veškerých auerspergských statků a dvorů a do roku 1765 zde bylo i hrdelní právo. Od tohoto roku zde působil soud pro stíhání zločinců, ale měl i civilní soudní moc a vedení pozemkových knih. V roce 1849 byl v Nasavrkách ustaven berní úřad a okresní soud, k němuž spadalo 46 obcí. Obec Nasavrky se nachází v Památkové zóně Slatiňansko-Slavické. Z kulturních památek zapsaných v Ústředním seznamu NKP jmenujme kostel sv. Jiljí, zámek, sochu sv. Jana Nepomuckého a areál hradu Strádov v místní části Ochoz

Seč

Název obce vznikl vlastně odvozením od způsobu získávání půdy „klúčením“, sečením lesa. Byl to jediný způsob, jak půdu v této kamenité a drsné krajině získat. První historické zmínky o Seči jsou z 12. – 13. století. Z roku 1315 pocházejí první informace o hradu Oheb. Po vystřídání různých majitelů je jako poslední uváděn pan Jan Trčka z Lípy, za kterého nebyl však hrad již udržován a pozvolna pustl. V roce 1953 byla v jeho okolí zřízena malakozoologická rezervace s výskytem vzácných mlžů. Nad řekou Chrudimkou se nachází také skála Vildštejn se stejnojmenným hradem. Jeho prvním majitelem byl stejně jako u hradu Oheb Hrabíš z Paběnic. Hrad měl věžovitý tvar a ve spodní části neměl okna ani dveře, aby nemohl být snadno dobyt. Vstupovalo se do něj po žebřících. Již v 16. století byla Seč označována jako městečko. Seč měla i hrdelní soud, který po reformě Marie Terezie přešel do Chrudimi. V letech 1924 – 1934 byla na toku řeky Chrudimky vybudována údolní přehrada s celkovým objemem 22 miliónů m³, její délka je 7 km a největší hloubka 35,5 m. Slouží energetickým, vodárenským a rekreačním účelům.

1.2.3 Širší vztahy

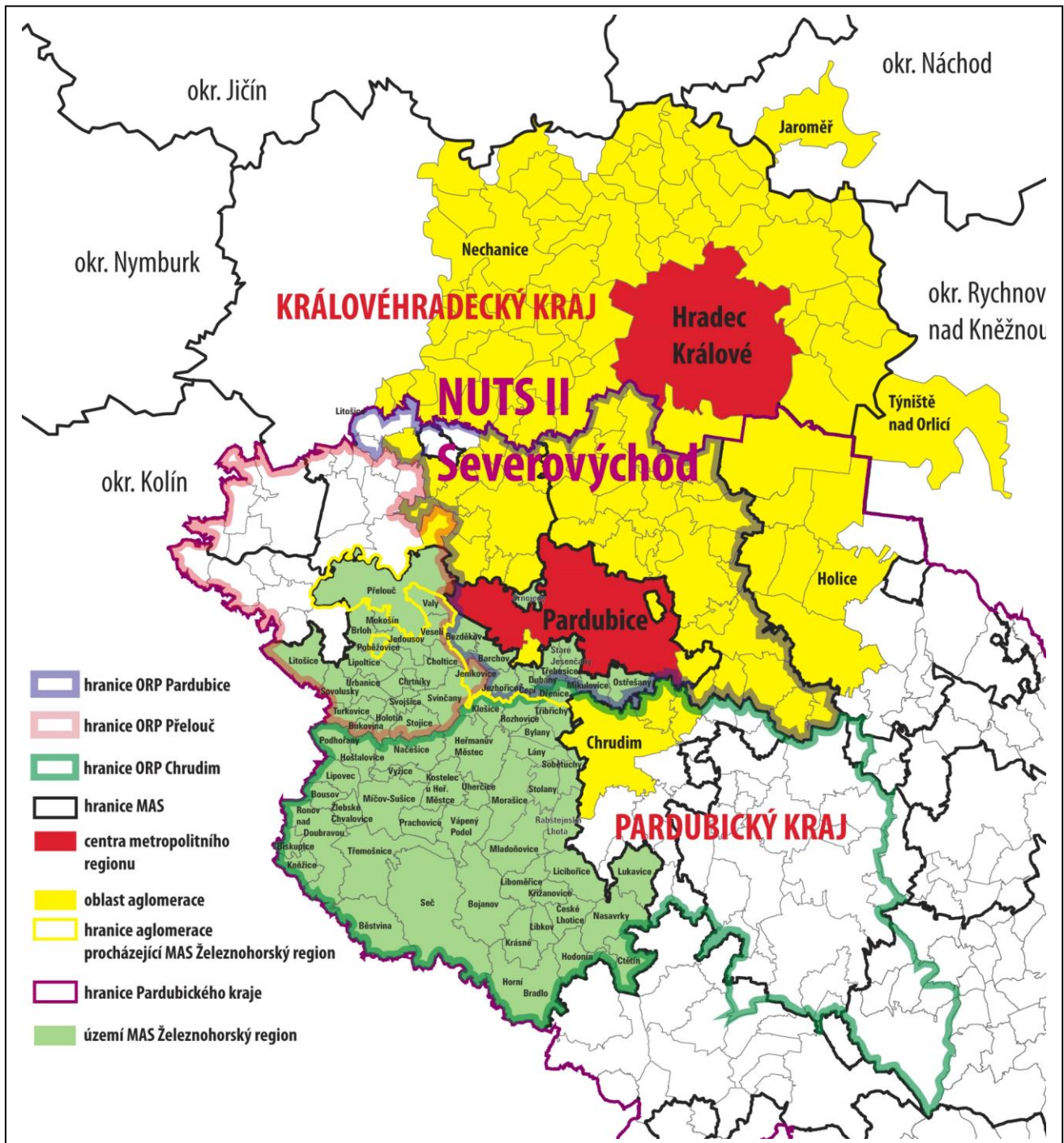
NUTS II: Severovýchod
NUTSIII: Pardubický kraj

Územně svazek obcí Centrum Železných hor spadá do **okresu Chrudim** a do správního obvodu **obce s rozšířenou působností Chrudim**.

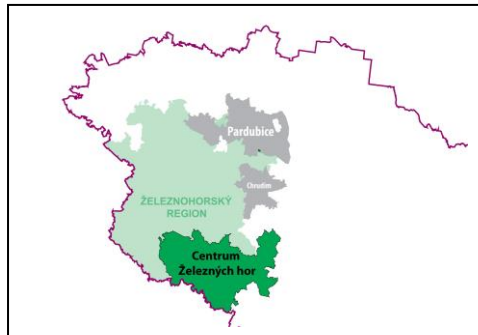
Od roku 2005 jako celek a zakládající člen je svazek součástí **MAS Železnohorský region**, který v současné době sdružuje 72 obcí (6 svazků obcí a 1 obec).

Z pohledu širších vztahů mají obce svazku dobrou polohu z hlediska poměrně snadné dostupnosti měst Pardubice a Chrudim.

Grafická definice širších územních vztahů v ose: obec, svazek obcí, ORP, MAS, aglomerace

Území SO ZL součástí území MAS ŽR v rámci Pardubického kraje

1.2.4 Vlastní území

Mikroregion CZH se rozkládá jižně od Chrudimi v centru **Chráněné krajinné oblasti Železné hory** s nadmořskou výškou 400 – 500 m. n. m. Od roku 2012 i na území Národního geoparku Železné hory.

Mikroregion Centrum Železné hory vznikl dobrovolným spojením 15 obcí na území CHKO Železné hory Rozhodnutím o založení Mikroregionu CZH, vydaným OkÚ Chrudim, referátem vnitřních věcí dne 29. 9. 1999 pod reg. č. RgZS 6/99.

V současné době je území svazku tvořeno katastrálními územími **12 obcí**:
Bojanov, Ctětín, České Lhotice, Hodonín, Horní Bradlo, Krásné, Křižanovice, Libkov, Liboměřice, Lukavice, Nasavrky a Seč.

1.3 Obyvatelstvo

Svazek obcí sdružuje 12 obcí s 6 323 obyvateli (k 1.1.2014). Celé území CHKO je poměrně řídko osídleno. Hustota zalidnění Železných hor dosahuje 64 obyv./km². Tato hodnota je hluboko pod průměrem ČR (133 obyv./km²). Pouze v létě se částečně zvyšuje počet obyvatel díky rekreační oblasti u Sečské přehrady (více než 600 rekreačních objektů) a chatovým lokalitám, které se nacházejí v údolí řeky Chrudimky, u rybníka Peklo a v dalších místech.

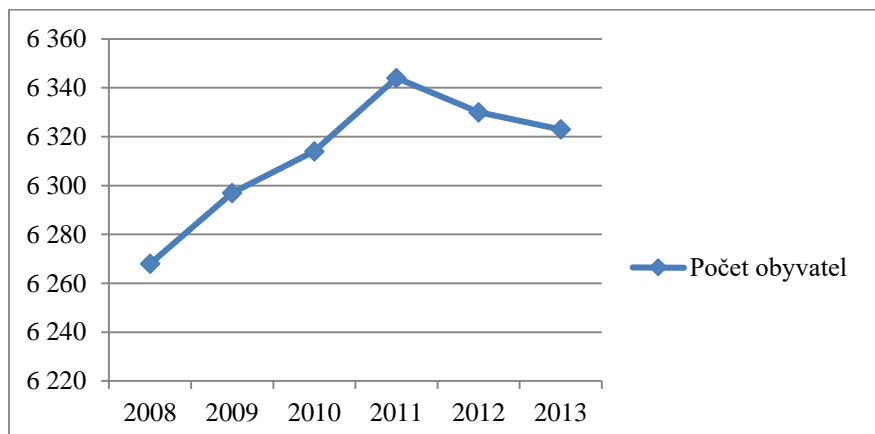
Obce svazku jsou převážně malá venkovská sídla nezasazená nekontrolovatelnou novodobou výstavbou. V celé oblasti jsou pouze dvě města s více jak 1 500 obyvateli – Nasavrky (1 658 obyv.) a Seč (1 710 obyv.). K nejmenším patří Libkov s 83 obyvateli a Hodonín s 96 obyvateli (k 1.1.2014).

Při porovnání celkového vývoje počtu obyvatel, který ukazují Tabulka 1 a Graf 1, za sledované období šesti let mezi roky 2008 a 2013 došlo pouze k nepatrnému nárůstu počtu obyvatel, ze kterého nelze jasně vysledovat určitý trend jako je například stěhování lidí z měst do venkovských oblastí v důsledku touhy po změně životního stylu či nedostatku volných bytů v městech. Největší přírůstek obyvatel zaznamenala obec Seč (+56 obyvatel) a naopak největší úbytek obec Lukavice (-44 obyvatel).

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel Svazku obcí Centrum Železných hor v letech 2008 – 2013

Obec	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bojanov	642	646	646	638	630	627
Ctětín	265	264	258	273	275	272
České Lhotice	94	100	101	101	102	103
Hodonín	91	93	92	98	98	96
Horní Bradlo	463	469	468	473	466	468
Krásné	151	151	153	173	165	160
Křižanovice	115	114	111	111	111	116
Libkov	82	78	79	80	81	83
Liboměřice	143	146	142	151	151	150
Lukavice	924	927	943	915	908	880
Nasavrky	1 644	1 651	1 656	1 654	1 659	1 658
Seč	1 654	1 658	1 665	1 677	1 684	1 710
Celkem	6 268	6 297	6 314	6 344	6 330	6 323

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel svazku v letech 2008 - 2013

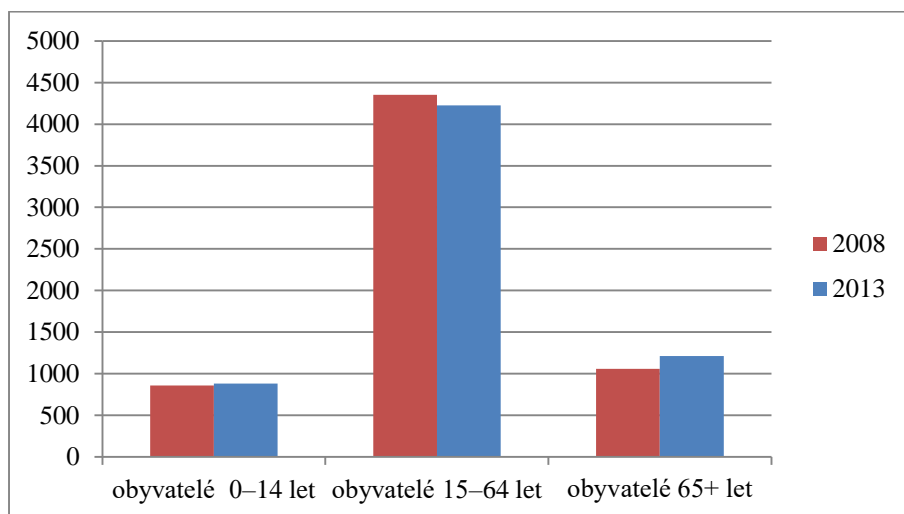
Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 2 a Graf 2 znázorňují, že v průběhu sledovaných šesti let došlo celkově na území svazku k nárůstu počtu obyvatel v neproduktivním věku (+156 obyv.) a poklesu počtu produktivního obyvatelstva (-124 obyv.), což odpovídá všeobecnému trendu stárnutí populace. Největší podíl na tomto výsledku má obec Nasavrky, v ostatních obcích je vývoj téměř vyvážený a někdy i trend spíše opačný.

Tabulka 2: Srovnání vývoje počtu obyvatel obcí svazku podle věku v letech 2008 a 2013

Obec	2008			2013		
	obyvatelé 0–14 let	obyvatelé 15–64 let	obyvatelé 65+ let	obyvatelé 0–14 let	obyvatelé 15–64 let	obyvatelé 65+ let
Bojanov	73	433	136	78	407	142
Ctětín	35	161	69	30	169	73
České Lhotice	9	64	21	13	62	28
Hodonín	16	65	10	17	67	12
Horní Bradlo	49	337	77	55	313	100
Krásné	22	88	41	19	104	37
Křižanovice	17	78	20	17	75	24
Libkov	9	56	17	5	55	23
Liboměřice	22	96	25	24	104	22
Lukavice	142	664	118	154	596	130
Nasavrky	255	1 147	242	262	1 098	298
Seč	210	1 162	282	208	1 177	325
Celkem	859	4 351	1 058	882	4 227	1 214

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 2: Srovnání vývoje počtu obyvatel svazku podle věku v letech 2008 a 2013

Zdroj dat: ČSÚ

1.4 Hospodářství

1.4.1 Podnikání, výroba a zemědělství

Region patří do NUTS II Severovýchod, který je znám významnou a tradiční průmyslovou výrobou, především v odvětvích strojírenství, chemického, potravinářského a elektrotechnického průmyslu. Region se rozkládá nedaleko centra Pardubického kraje, jižním směrem. Tato poloha je výhodná zejména pro rozvoj sekundárního sektoru. Do budoucna je nutné dbát na kvalitu a zejména šíři dopravní a technické infrastruktury, což je podmínkou pro rozvoj regionu.

Tabulka 3: Významné podniky a zaměstnavatelé na území svazku

Obec	Název firmy	Předmět podnikání
Nasavrky	AVE Nasavrky a.s.	odpadové hospodářství
	AKSANA s.r.o.	výroba pokrývek hlavy
	UMIKOV CZ s.r.o.	výroba speciální dopravní techniky
	Střední odborné učiliště včelařské - Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s.	vzdělávání
	Město Nasavrky	veřejná správa
	AOPK CHKO Železné hory	veřejná správa
Seč	Hotel Jezerka s.r.o.	ubytování, rekreace, wellness
	Sanatorium Topas s.r.o.	nestátní zdravotnické zařízení zaměřené na péči v oblasti gerontopsychiatrie
	ZESO v.o.s.	zemědělství – živočišná, rostlinná výroba
	Město Seč	VHČ, AC Seč Pláž

Zdroj: analytické podklady pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020, dotazníkové šetření v obcích

Na území svazku se nachází několik větších zaměstnavatelů (viz Tabulka 3). Jak ukazuje Tabulka 4, převažují zde spíše **subjekty malého a středního podnikání**, které je i nadále nutné podporovat, neboť ty jsou hybnou silou ekonomického rozvoje ve venkovských oblastech a v malých městech. Díky své různorodosti vytvářejí zdravé podnikatelské prostředí a tím zajišťují dynamiku trhu, širší poptávku a nabídku. Za tímto účelem probíhá na území Železnohorského regionu od roku 2011 **certifikace místních výrobců**, kteří se zabývají nějakou tradiční činností či vyrábějí výrobky z místních surovin. Ti mohou požádat o udělení značky **ŽELEZNÉ HORY regionální produkt®**. Koordinátorem této certifikace je MAS ŽR. Během tří let bylo postupně certifikováno 46 regionálních výrobků a produktů. Jedná se o pestrou skladbu základních plodin, produktů a výrobků z přírodních surovin či výrobků s motivem či vztahem k regionu.

V řešeném regionu působí několik zemědělských družstev a drobní samostatně hospodařící rolníci. V návaznosti na historické souvislosti vývoje zemědělství a krajiny v současné době neexistuje pestrost ve využívání krajiny. Zaměření zemědělských podnikatelů je na rostlinnou a živočišnou výrobu. Ekonomika hospodářských subjektů je ovlivněna nízkou cenou za prodávané komodity.

Tabulka 4: Místní podnikatelé a producenti na území Svazku obcí Centrum Železných hor

Obec	Název firmy	Předmět podnikání
Bojanov	Autobusová doprava Sadílek	
	Ludmila Sadílková	Bojanovská krajovaná kresba (regionální produkt)
	Technolen s.r.o.	výroba požárních hadic
	Východočeská, s.r.o.	Bojanovská keramika (regionální produkt)
Ctětín	SATES ČECHY, s.r.o.	těžba a zpracování kamene
České Lhotice	p. Komberec	truhlář
	p. Pecina	zemědělec
	Zemědělská farma České Lhotice s.r.o.	rostlinná a živočišná produkce
Horní Bradlo	DUV Dvůr Králové nad Labem	výroba vánočních ozdob
	Matajula, Bc. Tereza Hořčíková, DiS.	ručně zdobený textil (regionální produkt)
	Zemědělská a.s.	zemědělská výroba
Krásné	Qartis – Zámecký vrch	chov dostihových koní
Křižanovice	AMD Konstrukt s.r.o.	výroba štěpkovačů
	Petr Pártl	obchodník
Libkov	Projekční kancelář, s.r.o.	projekty vodních elektráren
	Ondřej Klos	sazba, DTP, návrhy - grafický design
Liboměřice	AGRO a.s.	rostlinná a živočišná produkce
	Břetislav Novák	brambory
Lukavice	Zemědělská společnost J+V, s.r.o.	zemědělství, farmový chov daňčí a mufloní zvěře
	Vladislav Rulík	autodoprava
	Petr Melichar	prodej motocyklů
	Jiří Šimon	pneuservis – autoservis
	Ivan Kopecký	autoopravna
	PROMAN s.r.o. Chrudim, sklad Lukavice	regálové systémy

Nasavrky	Holec Ladislav - Železnohorské včelí produkty	med
	Nasavrcká stavební, s.r.o.	stavební činnost
	Přepechal Josef	med
	Střední odborné učiliště včelařské - Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s.	med (regionální produkt)
	TRIKAM, v.o.s.	Železnohorská medovina (regionální produkt)
	Mgr. Petr Šupík	klobouky
Seč	Anna Bořilová	zemědělství, rostlinná výroba
	Aleš Navrátil	kovářské výrobky (regionální produkt)
	Centrum pro mě	pořádání kurzů
	Dáša Žáková	příze
	Jiří Beran	truhlář, sklenář
	Kosina - výroba Lahůdek	místní lahůdky
	Olga Havlíčková	výrobky z vlny
	Olga Šířová	Ruční dřevorezba ze Seče (regionální produkt)
	Autoopravy Mrkvička	opravy aut
	Autoopravy Toman	opravy aut
	Dobrovolný Luboš	malířské a natěračské práce
	P&K Hydros s.r.o.	
	PESTALL s.r.o.	
	Petek, Petr Řízek	prodej náradí
	Tichý stavebniny	stavebniny
	Večerka	prodejna smíšeného zboží
	Josef Víšek	autodoprava
	Coop Hlinsko	prodejna smíšeného zboží
	Winter star	diskotéka
	Geodetické práce, Jiří Michálek	geodet
	Kosmetika, Iva Pešková	kosmetika
	Zeso, v.o.s.	zemědělství
	LEK-BIOR, s.r.o.	lékárna
	Hana Ceplová	masáže
	Jakub Vaško	zmrzlina, rychlé občerstvení
	Malý zahradník	zahradnictví
	Lenka Šulcová	prodej textilu, bot
Dagmar Růžičková	trafika	
Truhlářství Růžička	truhlářské a tesařské práce	

Zdroj: analytické podklady pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020, dotazníkové šetření v obcích

1.4.2 Zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti i počet uchazečů o místo v obcích regionu (viz Tabulka 5) byla za období let 2008 – 2013 mírně nad průměrem při srovnání s vývojem v Pardubickém kraji a celé ČR, ne však zcela alarmující. Výjimku představují obce Ctětín a Hodonín, kde jsou hodnoty oproti jiným obcím dlouhodobě na vysoké úrovni.

Tabulka 5: Vývoj nezaměstnanosti v členských obcích svazku v letech 2008 – 2011 a 2013

Obec	Míra nezaměstnanosti (v %) / počet uchazečů									
	2008		2009		2010		2011		2013	
Bojanov	8,3	27	10,3	30	11,3	33	8,9	26	4,4	20
Ctětín	14,3	15	30,6	30	32,7	32	23,5	23	10,7	18
České Lhotice	9,3	4	9,3	4	7,0	3	9,3	4	6,3	4
Hodonín	19,2	9	27,7	13	27,7	13	25,5	12	19,1	13
Horní Bradlo	14,4	36	16,5	40	21,0	52	22,6	55	11,5	41
Krásné	12,9	8	14,5	9	21,0	13	14,5	9	11,8	14
Křižanovice	7,8	4	7,8	4	9,8	5	7,8	4	5,7	6
Libkov	10,0	5	14,0	7	14,0	7	12,0	6	10,5	6
Liboměřice	4,8	3	11,1	7	7,9	5	9,5	6	6,7	7
Lukavice	8,1	32	12,1	46	12,9	51	10,2	39	6,8	42
Nasavrky	10,2	73	12,5	86	14,2	99	12,4	86	8,2	91
Seč	7,3	61	13,5	112	12,6	104	10,0	84	8,1	100
Celkem	10,5	277	15,0	388	16,0	417	13,9	354	9,1	362

Zdroj dat: ČSÚ

Obecně můžeme zaznamenat prudký nárůst v roce 2009 a postupný pokles od roku 2011 v souvislosti s celorepublikovým ekonomickým vývojem. Podobný trend lze sledovat v rámci celého Pardubického kraje (viz Tabulka 6).

Tabulka 6: Nezaměstnanost v Pardubickém kraji v letech 2008 – 2011 a 2013

Rok	Míra nezaměstnanosti
2008	6 %
2009	9,6 %
2010	9,9 %
2011	8,4 %
2013	6,6 %

Zdroj dat: ČSÚ

1.5 Infrastruktura

1.5.1 Technická infrastruktura

Stav technické infrastruktury v obcích svazku je v současné době spíše nedostačující, především kvůli chybějícím finančním prostředkům. Jedná se zejména o problematiku kanalizačních systémů.

Z průzkumu mezi obcemi, jehož výsledky zobrazují následující dvě tabulky, vyplynulo, že **plynifikována** není v regionu více než polovina obcí. Stav **vodovodů** je většinou dostačující, nicméně v některých obcích jsou staré a obce je již rekonstruují nebo budou rekonstrukci vyžadovat. Nedostačující jsou však jednoznačně **kanalizační systémy**. Buď má obec pouze kanalizaci povrchovou anebo je třeba stávající rekonstruovat, obecní ČOV nemá většina obcí, ovšem výstavba kanalizačních systémů s podporou státu je stále nedostupnější. Z průzkumu dále vyplývá, že více než polovina obcí na území svazku má **veřejný rozhlas** a všechny **veřejné osvětlení**. Přibližně dvě třetiny obcí k veřejnému rozhlasu a osvětlení uvedly, že bylo buď opraveno, nebo je vyhovující, zbytek je třeba rekonstruovat. Tam by osvětlení mělo být vyměněno za moderní a úspornou technologii, např. LED svítidla, čímž dojde i k ekonomické úspoře provozu. Veřejný rozhlas a osvětlení bývají také rozšiřovány v rámci nové zástavby, proto také tam, kde neproběhla rekonstrukce, vznikají rozdíly. Ve staré části obce se často nachází zastaralé drátové zařízení, zatímco v nových částech technologicky moderní.

Stav domovního a bytového fondu odpovídá celkové situaci v České republice. Obce, mající možnost nabízet rozvojové plochy pro bydlení, jsou na dobré cestě zvrátit současný trend úbytku mladé a střední generace z venkova a vyliďnění vesnic. Snaží se přivést nové občany formou nabídky zasítovaných stavebních pozemků pro rodinné domy. S možností nabídky výstavby rodinných domů je nutné zajistit vyhovující stav občanské vybavenosti, což je někdy poměrně obtížné, především v oblasti prodeje denních potravin a služeb (blíže viz kapitola 1.5.3 Občanská vybavenost a služby). Na území mikroregionu je velké množství vhodných lokalit pro rezidenční bydlení nového věku. Tj., bydlení v dosahu přírody s dobrou dojezdovou vzdáleností do zaměstnání ve větších městech. S tím jsou však mnohdy spojeny problémy obslužnosti veřejnou dopravou (blíže viz kapitola 1.5.2 Dopravní infrastruktura). Obce se tedy snaží při obnově i rozvoji domovního a bytového fondu postupovat s vědomím veškerých těchto uvedených skutečností.

Tabulka 7: Přehled technické vybavenosti obcí svazku – část 1.

Obec	plynovod		vodovod		kanalizace			ČOV			
	ano/ne	tech.stav (vyhovuje/nutná rekonstrukce)	ano/ne	tech.stav (vyhovuje/nutná rekonstrukce)	ano/ne	technický stav	technologie	vlastní	napojena na ČOV (kam)	technologie	v případě, že ČOV není, existuje PD na vybud. kanalizace? (ano/ne)
Bojanov	ano		ano		ano	nová		ano			
Ctětín	ne		část.		ne						
České Lhotice	ne		ano	vyhovuje	ne			ne	ne		ne
Hodonín	ano		ano				dešťová				
Horní Bradlo	ne		ano		ne						
Krásné	ne		ne		ne						
Křížanovice	ne		ano		ano			ano			
Libkov	ne		ano		ne						ne
Liboměřice	ne	ne	ano	vyhovuje	ano	není					
Lukavice	ano	vyhovuje	ano	vyhovuje	ano	zastaralá	jednotná	ano	-	-	PD existuje, ale nutno přepracovat dle platných norem
Nasavrky	ano	vyhovuje	ano	vyhovuje	ano	částečně nová	splašková	ano	-	biologická	postupné dobudování kanalizace a napojení na ČOV
					ano	dle doby výstavby-vyhovuje	jednotná	ne		po dobudování splaškové bude jako dešťová	
Seč	část.		část.		část.		dešťová, odpadní	ne	ano		

Zdroj: dotazníkové šetření v obcích ke zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region pro programové období 2014 – 2020

Tabulka 8: Přehled technické vybavenosti obcí svazku, rozvojových ploch a existence územního plánu – část 2.

Obec	místní průmyslová zóna		rozvojové plochy pro výstavbu rodinných domů		veřejné osvětlení	veřejný rozhlas		územní plán	
	ano/ne	počet ha	ano/ne	počet ha nebo parcel	technický stav	ano/ne technický stav	technologie	ano/ne	z roku (poslední platný)
Bojanov						ano		ano	
Ctětín	ne		ne		ano	ne		ne	
České Lhotice	ne		ano	cca 1,5 ha	vyhovující	ne		ano	2006
Hodonín						ano		US	1998
Horní Bradlo			ano	4 parcely	ano/nové	ano	bezdrátový	ano	2002
Krásné			ano	5 parcel	rekonstrukce osada Krásné	ne	rozesílání SMS	ano	2015
Křížanovice					rekonstrukce v r. 2001	ne		ano	2014
Libkov	ano		ano	3	2010 nové	ano	bezdrátový	ano	16. 2. 2015
Liboměřice	ne		ne		ano	ne		ano	
Lukavice	ano	4	ano	26 ha	vyhovující	ano	kombinace drátového i bezdrátového	ano	2010
Nasavrky	ne				vyhovující	ano	bezdrátový nový	ano	2010
Seč	ano	4	ano	20	v některých částech nutná rekonstrukce	ano	drátový	ano	2000

Zdroj: dotazníkové šetření v obcích ke zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region pro programové období 2014 – 2020

1.5.2 Dopravní infrastruktura

Na území mikroregionu není rychlostní komunikace ani dálnice. Prochází jím silnice první třídy I/37 spojující Pardubice a Havlíčkův Brod. Převažují silnice II. a III. třídy a místní komunikace.

Stav místních komunikací v jednotlivých obcích není zcela uspokojivý. Stav komunikací včetně vyhodnocení naléhavosti oprav je ze strany obcí průběžně sledován. Na základě těchto poznatků jsou pak postupně opravovány, přičemž opravy jsou vázány na aktuální možnosti obecních rozpočtů.

Z výsledků dotazníkového šetření mezi obcemi, které územně patří svazku obcí CŽH (viz Tabulka 9), je zřejmé, že většina dotázaných obcí, které se vyjádřily ke spokojenosti s dopravní obslužností své obce, uvedla, že je dostatečná.

Tabulka 9: Dopravní obslužnost v obcích svazku

Obec	Veřejná autobusová doprava			Jiné druhy dopravy (školní linky, přeprava ZTP, taxi apod.)	
	ARRIVA počet spojů/ pracovní den	další dopravce počet spojů/ pracovní den	zhodnocení dostatečnosti počtu spojů (ano/ne)	poskytovatel	forma, počet spojů/pracovní den
Bojanov			chybí spoj na Horní Bradlo, Nasavrky		
Ctětín	1	František Pytlík/8	málo spojů		
České Lhotice		František Pytlík/5	slabě dostačující	ne	ne
Hodonín					
Horní Bradlo			chybí spoj na Bojanov a Seč	František Pytlík	školní linky a pracovní linky
Krásné			ano		
Křižanovice	8 spojů do CR 5 spojů z CR		ano	není	
Libkov			ano	František Pytlík	
Liboměřice			ano		
Lukavice		BUS Vysočina, František Pytlík	Spoje před nástupem firmy OREDO vyhovovaly lépe návazností a méně přestupy cestujícím. Obec poskytuje příspěvek Pardubickému kraji na 2 spoje, i když jeden z nich je školní autobus		
		M + H Slatiňany Matějka			
Nasavrky			dostačující	František Pytlík	
Seč			zvýšení četnosti	žádný	

Zdroj: dotazníkové šetření v obcích ke zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region pro programové období 2014 – 2020

1.5.3 Občanská vybavenost a služby

Občanská vybavenost obcí a služby představují rozsáhlý soubor obslužných činností pro obyvatelstvo. Služby občanům jsou v mikroregionu poskytovány jak neziskovými organizacemi, tak podnikatelskými subjekty. Nekomerční zařízení pro školství, zdravotnictví, sociální péči a kulturu jsou pro současnou potřebu regionu racionálně rozložena. Převážná většina komerčních i nekomerčních služeb je soustředěna do větších obcí.

Některé z obcí svazku jsou zřizovateli **materšských a základních škol** (viz Tabulka 10 a 11). V posledních letech roste počet mateřských školek v obcích, což je dáno migrací lidí produktivního věku, kteří buď mají malé děti, nebo si ve vesnické oblasti chtějí založit rodinu a obce se tak snaží vyhovět poptávce po mateřských školkách, nicméně poptávka je v současnosti v regionu stále větší než nabídka. V menších obcích jsou základní školy často zastoupeny malotřídkami prvního stupně. Tyto malotřídky většinou nedokážou zaplnit svou plnou kapacitu a obce, které jsou jejich zřizovateli, na ně doplácí velké částky peněz.

Problém nastává zejména se zajištěním udržitelného stavu školských zařízení. Zejména objekty základních škol jsou mnohdy ve špatném technickém stavu. Je však nutností zajistit jejich provoz z důvodů nedosažitelnosti jiných vzdálených škol pro mladší děti. Vytváření podmínek pro rozvoj vzdělávání je jednou z významných povinností obce, kterou jí ukládá školský zákon. Za tím účelem obec buď zřizuje svoji základní školu, nebo se postará o plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí. Problematika předškolního a základního vzdělávání se tak stává problémem, který nelze řešit pouze na území jedné obce. Jde o oblast, které se musí společně věnovat (např. i s ohledem na dojíždění za prací) v celém spádovém regionu jak malé obce, tak větší města. Populační vlny se dlouhodobě promítnou do rozvoje regionálního školství a jednotlivých územních celků. Vzhledem k demografickému vývoji mají zejména malé obce problémy s udržení potřebného počtu dětí ve školách, neboť je zde silná tendence posílat děti do lépe vybavených městských škol nebo jenom proces, kdy dítě jede do školy s rodičem do místa jeho pracoviště. Dojíždění se však stává palčivým problémem nejen pro obce, rodiče a děti, ale i pro nejbližší města, která nemají ve svých školách dostatečnou kapacitu. V okolí větších obcí je také akutně k řešení otázka přeplněnosti mateřských škol. Volná místa MŠ jsou v malých obcích, kam je pro rodiče nevhodné dojíždět. Podle demografické křivky bude počet dětí navštěvujících MŠ do roku 2018 klesat na 90,39 % stavu z roku 2013 a do roku 2023 na 82,83 % stavu z roku 2013. Dále se do roku 2018 předpokládá nárůst žáků nastupujících do ZŠ o 7,95 %, do roku 2023 klesne počet žáků oproti roku 2018 o 8,85 %. Očekávaný nárůst je způsoben dorůstáním vlny dětí předškolního věku (zvýšený počet oproti normálu) do věku školního. Tato vlna nárůstu počtu dětí je přechodná. Proto by bylo vhodné případné navýšení kapacit škol řešit způsobem, který umožňuje v budoucnu i jiné využití.

Tabulka 10: Základní školy v obcích svazku

Obec	Počet ZŠ	Druh školy	Počet tříd 2013/2014	Počet dětí 2013/2014	Maximální kapacita ZŠ	Dostačující kapacita ZŠ
Bojanov	1	1.a 2.st.	7	81	250	ano
Horní Bradlo	1	malotřídka	2	21	40	ano
Lukavice	1	1.st.	3	51	60	ano
Nasavrky	1	1.a 2.st.	9	206	400	ano
Seč	1	1.a 2.st.	9	116	270	ano

Zdroj: dotazníkové šetření ve školách pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020

Školy mohou často sehrávat i velmi významnou roli jako kulturní, společenská a komunitní centra svých lokalit, kdy škola získá prostor a podmínky pro svou kreativitu a jako otevřené společenské centrum naplní širší vzdělávací a volnočasovou nabídku nejen pro žáky školou povinné, ale také pro ostatní občany.

Tabulka 11: Mateřské školy v obcích svazku

Obec	Počet MŠ	Počet oddělení	Počet dětí 2013/2014	Maximální kapacita MŠ	Dostačující kapacita MŠ
Bojanov	1	1	28	30	ano
Horní Bradlo	1	1	19	24	ano
Lukavice	1	2	56	56	ano
Nasavrky	1	3	74	74	ano
Seč	1	2	53	60	ano

Zdroj: dotazníkové šetření ve školách pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020

Tabulka 12: Další veřejné služby v obcích svazku

Obec	Zdravotnické zařízení	Pošta	Knihovna	Sociální služby	Jiné vzdělávací aktivity
Bojanov	ano	ano	ano		ZUŠ, kurzy keramiky
Ctětín	ne	ne	ne		ne
České Lhotice	ne	ne	ne	Pečovatelská služba Města Nasavrky	ne
Hodonín	ne	ne	ne		ne
Horní Bradlo	ne	ano	ano		Fotograf.kroužek
Krásné	ne	ne	ne	Pečovatelská služba Města Nasavrky	ne
Křižanovice	ne	ne			ne
Libkov	ne	ne	ano		ne
Liboměřice	ne	ne	ne		ne
Lukavice	ne	ne	ano	Městský úřad Slatiňany, rozvoz obědů	Virtuální univerzita 3.věku, školení a kurzy SDH
Nasavrky	ano	ano	ano	Dům s pečov. službou pečovatelská služba zajišťuje Město Nasavrky	SOU včelařské, ZUŠ, univerzita třetího věku
Seč	ano	ano	ano	pečovatelská služba ne, pouze rozvoz obědů pro důchodce, dovoz léků a nákupu, praní prádla. Zajišťuje město.	ZUŠ

Zdroj: analytické podklady pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020

Co se týká dostupnosti **zdravotní péče**, lze konstatovat, že ordinace praktických lékařů jsou především ve větších obcích regionu. Je však nutno dodat, že v mnohých ordinacích jsou ordináční hodiny pouze dopoledne či jen několik dní v týdnu, což není zcela vyhovující pro pracující obyvatele. Starším občanům je pak někdy nabízeno dojíždění obvodních lékařů jednou či vícekrát do měsíce, což využívají především z důvodu předpisu léků (viz Tabulka 12).

S ohledem na věkovou strukturu obyvatelstva je také stále aktuálnější výstavba (zřizování) domů s pečovatelskou službou. Na vybudované objekty navazuje tvorba nových **sociálních služeb** pro občany, tj. i vznik nových pracovních příležitostí. V současné době je pokrytí území sociálními službami, které jsou většinou provozovány terénní pečovatelskou službou, dostatečné, ale vzhledem k trendu stárnutí populace je stále prioritní především nová výstavba seniorských center s pečovatelskou službou a zlepšování sociální sítě.

Dostupnost **základního zboží** – potraviny, drogerie apod. (Tabulka 13) zajišťují především malé obchody v obcích a v poslední době často i pojízdné prodejny. Pro potřeby obyvatel (s přihlédnutím k tomu, že se na okraji Pardubic a Chrudimi rozrůstají velké supermarkety, které jsou maloobchodům silnou konkurencí) jsou většinou dostačující. Další služby jsou potom dostupné, vzhledem k relativně výhodné poloze regionu, právě v Pardubicích či Chrudimi (jedná se hlavně o kulturu – divadlo, výstavy, specializované služby bank, pojišťovny, atd.). Většina obyvatel regionu může tedy v tomto směru uspokojit své potřeby ve větších městech.

Co se týče **kulturních zařízení**, v mnoha obcích byly zrušeny kinosály, neboť již nevyhovovaly hygienickým a technickým podmínkám, popřípadě byl jejich provoz neekonomický. Podobná situace je s obecními knihovnami, které mají v historii obcí své nezastupitelné místo. Pro pořádání společenských akcí v obcích svazku slouží většinou prostory v objektech obecních úřadů nebo sál místního hostince, někde přímo kulturní domy.

Z dotazníkového šetření mezi obcemi bylo dále zjištěno, že **sportoviště** pro vyžití místního obyvatelstva jsou k dispozici, ale bývají zastaralá a vyžadují obnovu, či rekonstrukci. Především v souvislosti s očekávaným rozvojem cestovního ruchu a rekreace je potřeba zlepšit jak nabídku, tak i kapacitu sportovních zařízení.

Tabulka 13: Ostatní vybavenost v obcích svazku

Obec	Obchod	Sportoviště	Kulturní zařízení	Jiné služby
Bojanov	smíšené zboží	u ZŠ, venkovní tenisové a fotbalové hřiště, dětské hřiště		kadeřnictví, kosmetika, masáže, čerpací stanice
Ctětín	ne	fotbalové hřiště	KD	ne
České Lhotice	ne	ano	kulturní prostory v budově OÚ	ne
Hodonín	ne	malé hřiště na běžné sporty		ne
Horní Bradlo	smíšené zboží	tělocvična, hřiště na tenis a fotbal, koupaliště sport. areálu Tesla	kino, knihovna	kadeřnictví
Krásné	obchod, rozvoz pečiva a uzeniny	fotbalové hřiště, tenisový kurt	hostinec se sálem	ne
Křižanovice	dovoz pečiva	fotbalové a volejbalové hřiště	klubovna sportovců	ne
Libkov	smíšené zboží	venkovní hřiště	společenská místnost na OÚ, sál hostince	ne
Liboměřice	pojízdná prodejna	venkovní hřiště	společenská místnost na OÚ sál hostince	ne
Lukavice	smíšené zboží	venkovní hřiště a tělocvična, sportovní areál pro cvičení SDH u hasičské zbrojnice, venkovní hřiště ve Vížkách a Výsoníně		
Nasavrky	potraviny, zmrzlina, drogerie, textil, papírnictví, stavebniny	tělocvična v ZŠ, TJ Sokol, skate park, dětské a fotbalové hřiště, venkovní hřiště u ZŠ	Zámek Nasavrky, muzeum, výstavní a koncertní síň, Muzeum zločinu-Ochoz	kosmetika, kadeřnictví, masáže
Seč	Coop potraviny, textil, svítidla, zelenina, dom. potřeby, 2 večerky, stavebniny, pila, rychlé občerstvení, zmrzlina, maso-uzeniny, zahradnictví	multifunkční hřiště u ZŠ umělý povrch, tělocvična v ZŠ, tenisové kurty, fotbalová hřiště Hoješín, Kraskov, hřiště pro nohejbal, volejbal Seč, Sportovně-kulturní areál Autokemp Seč Pláž, dětské hřiště Seč, MŠ Seč, Kraskov	KD Seč, KD Žďárec, Kraskov – budova bývalé školy, Sportovně-kulturní areál Autokemp Seč Pláž, Sportovní areál Hotel Jezerka	kosmetika, masáže, kadeřnictví, čerpací stanice, autoservisy, diabetologická poradna, prakt. a dětský lékař, zubař, lékárna

Zdroj: dotazníkové šetření v obcích pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020

Z hlediska **kulturního a společenského života** v obcích je na tom mikroregion CŽH poměrně dobře. Každá z obcí, která se vyjádřila k pořádání tradičních akcí, uvedla (viz Tabulka 14), že se v obci konají tradiční akce místního rozsahu, které často pořádají samy obce nebo na ně finančně přispívají. Dalšími častými organizátory akcí bývá sdružení dobrovolných hasičů či ostatní místní spolky, pokud je obec má.

Tabulka 14: Spolky, neziskové organizace a tradiční akce na území svazku

Obec	Spolky a neziskové organizace	Tradiční akce pro veřejnost
Bojanov	Český rybářský svaz, SDH, SDH Hrbokov, Myslivecké sdružení, Český červený kříž, Církev římskokatolická, turistický klub	pout', turnaj v mariáši, posvícení, Bojanovské špunty
Ctětín	TJ Tatran Ctětín, SDH Ctětín	hasičské soutěže, fotbalové turnaje
České Lhotice	SDH	dětské odpoledne, hravé večery, lampionové průvody
Hodonín		Kulturní dny pro děti, 1x za 2 roky divadlo, sportovní hry
Horní Bradlo	TJ Horní Bradlo, MS Hubert, SDH Horní Bradlo	společenský ples, myslivecký ples, maškarní ples, maškarní průvod, dětský den, dětský karneval, čarodějnice, fotbalový memoriál, zahradní slavnosti, provoz kina v letních měsících, výstava obrazů
Krásné	Myslivecké sdružení, Šipkaři, ČHJ Krásné, SDH Polánka	čarodějnice, dětský den, sportovní den, turnaj ve fotbale, posvícenské klání
Křižanovice	SDH, SK Křižanovice	Pálení čarodějnic, Kácení máje, Pohár starosty
Libkov	MS Libkov	Karneval, Velikonoční zábava, Dětský den, Posvícení, Poslední leč, Fotbal
Liboměřice	SDH	Loučení s prázdninami, Čert a Milukáš, kapela pro seniory
Lukavice	TJ SOKOL Lukavice, SDH Lukavice, SDH Vížky, SDH Výsonín, SOVA Výsonín, Myslivecké sdružení Lukavice	Soutěže SDH, Soutěž mladých hasičů, Pohádkový les ve Výsoníně, Dětské dny v Lukavici a Loučkách, Běh o Lukavický kahan, Turnaj v nohejbale
Nasavrky	SDH, TJ Sokol, FC Nasavrky, Sidecar club, Svaz včelařů, Junák, Boii o.s., Senior klub,	Velká cena Nasavrk, Keltský festival Lughnasad, Městské slavnosti, Nasavrecká paleta a Nasavrecké hudební léto, Festival Nasavrkání
Seč	SDH Seč, SDH Hoješín, SDH Počátky, SDH Žďárec, SDH Kraskov, Český rybářský svaz, Tenisový klub Seč, ČČK Žďárec, Sečská lilie z.s., Sportovní klub Leopard při ZŠ, Spolek přátel hudby, Aerobik Seč	Čarodějnice, dětský den, hasičská soutěž v požárním útoku, noční hasičská soutěž, silvestr, Seč Camp Fest – hudební festival, Traktoriáda, Drakiáda, turnaj v malé kopané, triatlton Kraskov, moto-srazy, Městský ples, hasičský ples, vánoční a velikonoční jarmark spojený s koncertem v kostele

Zdroj: dotazníkové šetření v obcích pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020

1.5.4 Infrastruktura a služby cestovního ruchu

Vzhledem k existenci **CHKO Železné hory** a **Národního geoparku Železné hory** nabízí zdejší krajina širokou škálu přírodních krás. Na území mikoregionu leží největší rekreační lokalita Pardubického kraje – Sečská přehrada.

V současné době se lidé vrací k tradičnímu stylu života a poznávání krajiny. Právě pro ně je ideální členitá krajina Železných hor, která je jako stvořena pro vznik sportovně tematických, naučných a vlastivědných stezek, jejichž počet a pestrost se stále zvyšuje. Toulky přírodou lze absolvovat pěšky, na kole i koňmo, s využitím existujících koňských rančů a jezdeckých stanic a kilometrů značených pěších, cyklistických, jezdeckých a v zimě běžkařských tras.

Pozůstatky osídlení území Kelty byly impulsem vzniku občanskému sdružení BOII, které vytvořilo unikátní Keltskou stezku a stálou výstavní expozici s interaktivním výukovým programem na zámku v Nasavrkách a v současné době dokončuje ucelený Archeoskanzen výstavbou keltské vesnice s laténskými stavbami – jedinečnými s hlediska ČR.

Velký význam pro rozvoj cestovního ruchu má příprava a realizace projektů z vlastních zdrojů i dotačních zdrojů ČR a EU. Jedná se jak o stavby ubytovacích kapacit, tak opravy objektů muzeí, zámků a vznik nových expozic. Zásadní pro mikroregion je například realizace projektu pokrývající celé území – *Železné hory – významná geologická oblast*, který mapuje a v krajině ukazuje unikátní geologický vývoj Železných hor. Projekt zároveň doplní infrastrukturu pro Národní geopark Železné hory.

Při toulkách mikroregionem můžeme obdivovat impozantní středověké architektonické památky i malebnou lidovou architekturu, které jsou v symbióze s přírodou (viz kapitola 1.2.2 Významné historické památky a souvislosti). Rozvoj regionu v oblasti venkovské turistiky jde ruku v ruce s ochranou přírody, ekologickou výchovou, obnovou přirozených center obcí a návratem k tradičním životním hodnotám a jejich formám.

Mikroregion CŽH se může pochlubit hned několika významnými turistickými cíly, které patří mezi **TOP 10 Železnohorského regionu** a jsou cíleně propagované i v rámci Pardubického kraje a Regionu Východní Čechy:

1. **Prales Polom – lesní komplex (chráněné území, Horní Bradlo)**
2. **Archeopark Nasavrky (keltské muzeum)**
3. Vápenka v Závratci – Berlova vápenka, Muzeum vápenictví v Železných horách (Třemošnice)
4. Židovská synagoga v Heřmanově Městci
5. **Rozhledny Barborka a Boika (Horní Raškovice a České Lhotice)**
6. NPR Lichnice – Kaňkovy hory
7. **Přehradní nádrž Seč (rekreační oblast)**
8. Zámecký areál v Cholticích (zámek + obora)
9. Nejstarší centrum turistické a rodinné rekreace Autokempink Konopáč (Heřmanův Městec)
10. **Ranč LL Kovářov – centrum hipoturistiky (Bojanov)**

K dalším zajímavým místům mikroregionu patří:

Hrad Oheb	zřícenina hradu nad přehradou Seč
Keltská stezka Železnými Horami (Nasavrky)	archeologie, regionální historie
Křižanovice – vodní dílo	technická památka
Lukavice – pyritové doly	technická památka
Naučná stezka Vápenka (Krásné)	naučná stezka ke staré vápence
Přírodní památka Kaštanka (Nasavrky)	chráněné území
Přírodní rezervace Strádovské peklo (Práčov, Křižanovice)	chráněné území
Rybník Nasavrky	přírodní koupání
Vesnické muzeum regionu Bojanov (Kovářov)	stálá expozice o vzniku historie a o životě lidí z okolních obcí, farmářská prodejna
Vodní nádrž Seč	technická památka, rekreační oblast
Vyhlídková věž Chlum – Křižanovice	
Slavická obora Nasavrky	obora s mufloní zvěří, pro veřejnost přístupná po značených turistických trasách
Zámek Nasavrky	muzeum „Po stopách Keltů“, výstavní a konc. síň

Velice účinným nástrojem podpory rozvoje cestovního ruchu pro obce na území svazku je členství v **MAS Železnohorský region**. V rámci MAS jsou prezentovány všechny aktivity v oblasti cestovního ruchu pod jednotnou značkou "VÍTEJTE I VY, Železnohorský region". MAS zajišťuje rovněž propagaci celého regionu, pomáhá v organizacích cestovního ruchu a v navazujících službách zavádět Český systém kvality služeb, účinný nástroj ke zvyšování kvality služeb dle přání a očekávání návštěvníků, tak aby se vraceli, území regionu se stalo atraktivnější a posílila se i místní ekonomika. Od roku 2011 se MAS zapojila do systému podpory místních produktů a stala se členem Asociace regionálních značek působící na celém území České republiky. Do asociace je v současné době zapojeno 24 regionů, které se snaží o společnou propagaci místních výrobků a zvýšení jejich odbytu. Od roku 2012 se certifikovaní výrobci stali nedílnou součástí celkové propagace a marketingu Železnohorského regionu (blíže viz kapitola 1.4.1 Podnikání, výroba a zemědělství).

Za důležitý prvek marketingových aktivit v cestovním ruchu lze považovat působení **informačních center** – zde TIC Seč a TIC Nasavrky). Veškerá koordinace poskytování informací o službách, produktech a zajímavostech mikroregionu přechází právě přes ně, mají propojený systém spolupráce na bázi sdílení dat a výměny informací. Jsou nedílnou složkou při plánování nových PR aktivit i tvorby nových produktů. Dále zajišťují sběr dat a reakcí turistů na vytvořené aktivity.

Železnohorský region spolupracuje na rozvoji cestovního ruchu a propagaci regionu s Destinační společností Východní Čechy, je zapojen i do aktivit Turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko. Dlouhodobá spolupráce s Asociací kempů České republiky umožňuje společnou propagaci na veletrzích a výstavách cestovního ruchu v ČR (Regioutour Brno, Holiday World v Praze, Tourism Expo Olomouc 2013, Dovolená a Region, Lázeňství -Výstaviště Černá Louka Ostrava, INFOTOUR a CYKLOTURISTIKA Hradec Králové, EUROREGION TOUR Jablonec n. N., For Caravan – PVA Expo Letňany Praha aj.).

Udržitelný cestovní ruch se stává také významným prvkem hospodářství. Ve členských obcích svazku se nachází řada **významných poskytovatelů aktivit v rámci CR** (viz Tabulka 15).

Turisté v mikroregionu mohou využívat celou řadu úrovní ubytování a stravování. Luxusní i turistické hotely, převážně u přehradní nádrže Seč, apartmány, penziony, ubytovny, rekreační střediska nebo kempy (mezi ty nejznámější patří kemp Pláž na Seči). Významnými ubytovacími zařízeními jsou dále městská turistická ubytovna s dvou a čtyřlůžkovými pokoji a ubytovací zařízení Včelařského centra s kapacitou 80 lůžek v Nasavrkách.

Vysoký rozvojový potenciál má také tradiční pohostinství formou hospůdek a restaurací. Současní podnikatelé se zaměřují na kombinaci služeb vlastních (ubytování, stravování, organizace kulturních a sportovních akcí, půjčovny potřeb, místní výstavní expozice, atd.) nebo se spojují v rámci kombinace poskytování komplexních služeb s podnikateli ostatními.

Stav a úroveň služeb plně odpovídá regionu s nízkou návštěvností a s neexistencí větších územních celků. Zařízení pro stravování a ubytování většinou nevyhovují současnému stupni poptávky. Jejich kvalita i kapacita nejsou dostatečnou podporou pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace jako potenciálně významného odvětví zdejší ekonomiky. Úvahy o posílení cestovního ruchu v oblasti předpokládají zlepšení kvality těchto komerčně orientovaných služeb, které je třeba dále doplnit o další služby pro využívání volného času. Jedná se o zlepšení nabídky i kapacity zařízení poskytujících zábavu a zařízení pro rekreační sporty a pohyb na zdravém vzduchu.

Tabulka 15: Poskytovatelé služeb v cestovním ruchu na území svazku obcí

Obec	Ubytování	Stravování	Další služby CR
Bojanov	Ubytování U Krejčů		
	Penzion Čtyřlístek Hořelec		
Horní Bradlo	Penzion U Kozlů	Penzion U Kozlů	
	Oáza srdce (dříve Šarz Vršov)	Oáza srdce (dříve Šarz Vršov)	
	Rekreační středisko TESLA	Rekreační středisko TESLA	
	Ubytovna TJ Horní Bradlo (dříve Sokolovna)	Buřík Danda	
		Hostinec Na Filousku	
Krásné	Penzion Motýlí louka		
Libkov		Hostinec U Pilařů	
Liboměřice		Hostinec u Jení	
Lukavice	Restaurace Na Křižovatce		Půjčovna sportovních potřeb
	Motorest Na Skalce		
Nasavrky	Hotel Šustr	Hotel Šustr	TIC Nasavrky
	Turistická ubytovna U lípy	Motorest U Klokana	přírodní koupaliště Pivovarský rybník
	SOU včelařské-včelařské vzdělávací zařízení o.p.s. - ubytovna	Resturace Ochoz	Ekofarma – jezdecký objekt
		restaurace Pod Lipou	
Seč	Hotel Seč	Hotel Seč	TIC Seč
	Hotel Jezerka, Ústupky	Hotel Jezerka	
	Hotel Kapitán, Ústupky	Hotel Kapitán	Hotel Kapitán - lodě, šlapadla
	Junior centrum	Junior centrum	Junior centrum - půjčovna kol
	Ambrozia pension a restaurace	Ambrozia pension a restaurace	
	Penzion U čtyřlístku	Penzion U čtyřlístku	
	Penzion s vlastní restaurací Hoješín	Penzion s vlastní restaurací Hoješín	
	Penzion Plynostav	Pension Plynostav	
	Penzion VIS	Penzion VIS	
	Penzion Hájenka, Ústupky	Restaurace Seč	
	Penzion Vítkovice	Restaurace a pohostinství na náměstí	
	Penzion Xanadu	Restaurace a rybářské potřeby U Mečouna	
	Apartmány Maják	Apartmány Maják	
	Rekreační zařízení Kraskov	Smíšené zboží a pohostinství Hrbokov	
	Chatky U Krbu	U Krbu - Sečská přehrada	
	Rekreační zařízení MONIKA	Měšťanská beseda Seč	
	ESPA rekreační areál	Restaurace Veselka	
	Tramo rekreační středisko	Tramo rekreační středisko	

	Rekreační zařízení chaty Seč		
	Rekreační zařízení Bohemia		
	Autokemp U letadla	Autokemp U letadla	Půjčovna kol u Palachů
	Autokemp Pláž		Autokemp Pláž - lodě, šlapadla
	Autokemp Kraskov	Restaurace Na Schůdkách Kraskov	
	Restaurace U Stodoly	Restaurace U Stodoly	
	Sportovní areál YC Pardubice		
	Hotel Kraskov	Hotel Kraskov	Hotel Kraskov – wellness, venkovní bazén
		Hostinec Pod drnem	

Zdroj: analytické podklady pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020; Strategie území správního obvodu ORP Chrudim na období 2014 – 2023

1.6 Životní prostředí

1.6.1 Krajina a příroda

Území mikroregionu je součástí Chráněné krajinné oblasti Železné hory a Národního geoparku Železné hory. Zdejší krajině se podařilo zachovat pestrost a rozmanitost rostlinných a živočišných druhů díky včasnému poznání člověka, že přírodu je nutno především chránit. Krajina si zachovala svůj původní ráz i přes výstavbu dvou rozsáhlých děl – Sečské a Křižanovické přehrad. Převážná část území je tvořena zalesněnými plochami. Charakter krajiny vytváří významný potenciál pro rekreaci celoročního charakteru s ohledem na velké množství přírodních rezervací, historických a technických památek.

Chráněná krajinná oblast Železné hory byla vyhlášena roku 1991. Účelem vyhlášení je ochrana a postupná obnova hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků. Rozloha CHKO je 284 km² a nachází se zde 24 zvláště chráněných území a 14 památných stromů.

Národní geopark Železné hory je geologicky cenné území, kde jsou ve spolupráci s místními obyvateli a organizacemi vyvíjeny aktivity na podporu rozvoje oblasti a podporu návštěvnosti a vzdělanosti. Vedle geologických objektů a jevů jsou důležité i další zajímavosti, jako kulturní a ekologické fenomény, archeologické a historické památky. Nejedná se o území, které by nějakým způsobem omezovalo lidskou činnost, vyjma oblastí, které již mají nějaký ochranný status (CHKO, přírodní památky, přírodní rezervace apod.). Geopark spojuje propagaci geologického dědictví s regionálním rozvojem a vhodným způsobem seznamuje veřejnost s geologickými procesy, významem přírodních zdrojů a jejich využitím v hospodářské a kulturní historii.

Evropsky významné lokality, které se vyskytují na území mikroregionu v rámci Soustavy chráněných území **Natura 2000** v České republice, jsou navrženy k zapsání do národního seznamu dvě – Chrudimka a Chrudimka-Nasavrky. Na daném území není navržena žádná ptáčí oblast.

Ochrana životního prostředí území regionu – přírodních lokalit a lokalit NATURA 2000 je řešena v rámci Plánu péče Agentury ochrany a přírody ve spolupráci s CHKO Železné hory se sídlem v Pardubicích.

V území postupně probíhají **komplexní pozemkové úpravy** - cílem je ve veřejném zájmu prostorově a funkčně uspořádat pozemky, scelit je nebo rozdělit a zabezpečit přístupnost a využít pozemky k vyrovnání hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy. Realizací

navržených opatření ke zpřístupnění pozemků, protierozních, protipovodňových a ekostabilizačních opatření se zajistí podmínky pro zlepšení životního prostředí, pro ochranu a zúrodnění půdního fondu a vodního hospodářství, pro zvýšení ekologické stability krajiny a podmínky pro snížení působení vodní a větrné eroze.

Komplexní pozemkové úpravy probíhají ve spolupráci se Státním pozemkovým úřadem.

K dalším významným přírodním památkám a zajímavostem patří:

Boušovka

Přírodní památku tvoří rybník, ležící na náhorní plošině Slavické obory, která byla založena koncem 18. století Janem A. Auerspergem. Obora je proslavena chovem jelení zvěře a muflonů. Rybník je napájen lesními vodotečemi a srážkovými vodami. Byl založen v místě bývalé olšiny. Vodní hladina je pokryta porosty uměle vysazenými růžovými formami leknínu a dalšími rostlinnými druhy.

Kaštanka – přírodní památka

Vyhlášena roku 1990. Zdejší sad jedlých kaštanů v Nasavrkách nechal vysázet již roku 1776 Jan Adam Auersperg, v němž se dodnes zachovaly stromy z původní výsadby 24 kaštanovníků. Nejmhutnější kaštan "Kněžák" má obvod kmene 480 cm. Je to nejvýše položený sad jedlých kaštanů ve střední Evropě.

Krkanka a Strádovské Peklo - přírodní rezervace

K nejkrásnějším přírodním zajímavostem mikroregionu patří území severně od Nasavrku, kde řeka Chrudimka vyhloubila v tvrdých horninách – žulách Nasavreckého plutonu – hluboké údolí Krkanku a Peklo, přírodní rezervace vyhlášené roku 1990 a 1994, s výskytem květeny listnatých lesů a lesní faunou. Lze zde vidět nejen skalní výchozy a mohutné sutě, ale i vodopády a kamenité řečiště doprovázené rozličnými typy lesních porostů, zejména přirozenými bučinami a dubinami. Inversní údolí je domovem montánních druhů měkkýšů a pavouků. Ve dne zde můžete potkat datla černého, ledňáčka říčního, veverka obecnou či kunu lesní. V noci jistě uslyšíte houkání výra velkého.

Polánka – přírodní památka

Vyhlášena v roce 1994. Je tvořena malou suchou loučkou s přilehlým smíšeným lesíkem východně od obce Polánka a severozápadně od obce Krásné. V podrostu lze nalézt typické druhy hajní květeny. Rezervace je zároveň jedinou lokalitou prstnatce bezového (*Dactylorhiza sambucina*) v Železných horách.

Polom – přírodní rezervace

Lesní komplex byl roku 1933 vyhlášen přírodní rezervací. Rozkládá se jihovýchodně od Horního Bradla. Jde o ukázkou původního pralesního bukovojedlového porostu s výskytem vzácných druhů hub. Jedna z velikých jedlí pojmenovaná "Stará královna" uschla a byla pokácena roku 1903. Její stáří činilo více než 300 let a měřila 46 m.

Vápenice – přírodní rezervace

Vyhlášena roku 2001. Nachází se nedaleko Bojanova. Chrání se zde přirozená lesní společenstva bučin a dubohabřin místy pralesovitého charakteru na svazích nad řekou Chrudimkou.

V Koutech – přírodní památka

Nedaleko Hodonína, 300 m od Nasavrku. Jedná se o mělký rybníček, kde rostou vlhkomilné druhy rostlin. Jeho okraj lemují olše a vrby. Vyskytuje se zde rostlina d'áblík bahenní.

Vršovská olšina – přírodní památka

Olšina s vtroušeným smrkem a mnoha prameništi, kde se hojně vyskytuje bledule jarní.

1.6.2 Ochrana ovzduší

Ovzduší v území mikroregionu je poměrně dobré vzhledem k proudění vzduchu a směrům větru. Velkými a zároveň stálými zdroji emisí jsou především podniky veřejného zásobování energií a teplem a průmyslové zóny na území či poblíž měst Pardubic, Chrudim a Přelouč. Dalšími významnými zdroji emisí (tuhé znečišťující látky a oxid uhelnatý) jsou doprava a lokální topeniště.

1.6.3 Ochrana vod

V současné době je kladen důraz na likvidaci starých ekologických zátěží, likvidaci odpadních vod a čištění vodních ploch. Bohužel stav kanalizačních systémů v obcích svazku není dobrý. Velká část obcí má buď pouze kanalizaci povrchovou anebo je nutné stávající kanalizační systém rekonstruovat, stejně tak chybí v části obcí ČOV (blíže viz kapitola 1.5.1 Technická infrastruktura).

Kvalita vody v soukromých studních je různá od vody užitkové až po vodu pitnou. Voda dodávaná vodárnami (VAK) je nezávadná a kvalitní, vhodná i pro udržování pitného režimu.

1.6.4 Odpadové hospodářství a nakládání s odpady

Odpadové hospodářství je jednou z mnoha problematik, které v současné době většina obcí a měst řeší v samostatné působnosti. Jedná se hlavně o povinnosti obcí a měst jako původců odpadů a také povinnosti při zajištění nakládání s odpady, zajištění jeho financování a mnohé další. Obce jsou nositelem odpadů od občanů ČR. Mají tedy povinnosti při zajištění svozu odpadů, sběrných míst pro odkládání odpadů, veškerých nádob na odpad (i tříděný), zajištění dalšího nakládání s odpadem apod.

Na území regionu se nachází skládka komunálního odpadu v Nasavrkách. Jak ukazuje Tabulka 16, jednotlivé obce svazku mají své systémy separovaného odpadu základních druhů odpadů (kontejnery na sklo, papír, plast, velkoobjemový odpad, elektroodpad, sběrné dvory apod.) a využívají služeb různých svozových firem k pravidelnému svozu směsného komunálního odpadu (popelnice) a dále svozu tříděného, případně nebezpečného odpadu (kontejnery, pytle). I přes tyto služby dochází někde k tvoření menších černých skládek v lesích. Je nutné uvést, že v řadě obcí je řešení systémů separování a likvidace komunálního odpadu aktuální otázkou a jejich zlepšení často může vést k potenciálním úsporám v rozpočtech obcí. Proto je této problematice třeba věnovat velkou pozornost.

Tabulka 16: Odpadové hospodářství v obcích svazku

Obec	Sběrný dvůr vlastní/možnost využití v jiné obci (kde)	Kontejnery na separovaný odpad (druh dle poznámky) *	Velkoobjemový odpad (četnost svozu ročně)	Nebezpečný odpad (četnost svozu ročně)	Forma svozu komunálního odpadu (nádoby/pytle)	Existence kompostérů (druh a počet)	Svozová firma na komunální či jiné druhy odpadů
Bojanov							
Ctětín	ne	1/0,2/6,3/0,4/6,5/0,6/0,7/0	1x	1x	nádoby	ne	AVE CZ Nasavrky
České Lhotice	ne	1,2,3,4,5	2x	1x	nádoby	ne	AVE CZ
Hodonín							
Horní Bradlo		1,2,3,4/7 7/1	2x	2x	nádoby		Technické služby Hlinsko
Krásné	TS Hlinsko	1,2,3,4 /4	2x	2x	nádoby		Technické služby Hlinsko
Křižanovice	ne, možnost TS Seč	2	4x	2x	nádoby	ne	AVE CZ, odpad.hosp. Město Seč,VHČ
Libkov	ano, Město Seč	1, 2, 3, 4, 5, 6, (7 Seč)	2x	2x	nádoby	vlastní komposty	Město Seč ODAS Žďár nad Sázavou
Liboměřice	ne	4 hnízda	24x	2x	nádoby	kompostér	
Lukavice	ne	ano, 11 hnízd 1/7, 2/18, 3/1, 4/12	2x	2x	nádoby	podána žádost o dotaci na likvidaci BRKO, domácí kompostéry, traktorový nosič kontejnerů, štěpkovač	Technické služby Hlinsko
Nasavrky	SD AVE Nasavrky a.s.	2,3,4/13, 7/2, potr.oleje 4x	kontejnery v Nasav. celoročně, místní části duben-říjen	2x	nádoby	ne	SmP Odpady a.s. Pce
Seč	ano	1,2,3,4,6,7/ 25	dle potřeby	2x	nádoby	ne	vlastní

* druh odpadu: 1-papír, 2-plast, 3-sklo bílé, 4-sklo barevné, 5-kov, 6-bio, 7-oděvy

Zdroj: dotazníkové šetření v obcích ke zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region pro programové období 2014 – 2020

1.7 Organizační struktura

Svazek obcí má propracovanou léty prověřenou funkční organizační strukturu. Činnost vykonává dle platných Stanov.

Orgány svazku obcí:

- sněm
- rada
- předseda svazku
- místopředseda svazku
- revizní komise.

Sněm se schází ke svým jednáním 2-3x ročně. Výkonným orgánem je rada, její zasedání probíhají 4-5 ročně dle potřeby. Obce se střídají v pořadatelské jednání tak, aby se představitelé obcí měli možnost postupně seznamovat s novými aktivitami celého území mikroregionu.

Sídlo mikroregionu je zpravidla v obci, jejíž představitel vykonává funkci předsedy. V současné době v Horním Bradle.

Předsedu volí ze svého středu členové sněmu na období 4 let.

Představitelé obcí, členové orgánů vykonávají základní aktivitu pro svazek obcí zdarma ve svém volném čase. Nad rámec běžného výkonu činností v rámci meziobecní spolupráce každý ze členů sněmu vykonává konkrétní úkol, za nějž je honorován.

Svazek obcí nemá stálé zaměstnance. Disponuje pouze smluvními dodavateli služeb: organizační poradce a účetní.

Svazek obcí pracuje dlouhodobě jako stabilní tým a v současné době je jeho organizační struktura vyhovující.

Aktivity a projekty svazku obcí většího rozsahu jsou realizovány ze sdružených finančních zdrojů (dotace a spolufinancování obcí). Běžné provozní výdaje jsou hrazeny z členských poplatků od obcí. Jejich výše je upravována na základě aktuálních potřeb a řešených aktivit.

Obce využívají služeb informačního centra v Nasavrkách a na Seči, jenž jsou součástí sítě informačních center v rámci MAS ŽR. Dále mohou využívat centrálu MAS ŽR v Heřmanově Městci.

V rámci aktivizace komunitních akcí místních občanů jsou vypisovány každoroční granty z rozpočtu CŽH na zajištění organizace těchto aktivit místními občany a spolky. Na základě řádných žádostí je rozdělováno max. 250 000 Kč. Finanční prostředky podpoří průměrně 30 akcí ročně.

Svazek obcí byl také ojedinělým iniciátorem vytvoření systému zimních běžeckých tras, který velmi dobře funguje. SO disponuje skútrelem se stopovacím zařízením a webovým portálem, vč. web kamer, kde je možno zjistit aktuální technický stav tras.

Co se týče zhodnocení připravenosti svazku obcí na nadcházející programové období, tak jeho představitelé mají široké zkušenosti s realizací projektů všech úrovní a mají vysokou absorpční kapacitu pro realizaci projektů jak vlastních, tak podpořených dotačními zdroji. Obyvatelé členských obcí jsou dlouhodobě velmi aktivní a zapojují se do mnoha akcí a projektů probíhajících na území mikroregionu. Následující přehled ukazuje informace o projektech uskutečněných svazkem obcí Centrum Železných hor s pomocí dotačních prostředků za dobu jeho existence.

Tabulka 17: Přehled projektů realizovaných svazkem obcí z dotačních prostředků

Rok	Projekt	Dotační zdroj
2003	PD rozhledna	Grant Pardubického kraje
2004	vybudování rozhledny I. etapa	Grant Pardubického kraje
	budování turistické ubytovny Nasavrky a infrastruktury pro cykloturisty	POV

2005	vybudování rozhledny II.etapa	Grant Pardubického kraje
	ubytovna Nasavrky – zprovoznění	POV
2006	památky	POV
2007	sněžný skútr	Grant Pardubického kraje
	centra obcí	POV
2008	zásobník PD	POV
2009	regenerace obcí	POV
2010	zázemí běžeckých tras	POV
2011	regenerace obcí	POV
2014	mobiliář pro akce	POV
2015	veřejná prostranství	POV

Zdroj: analytické podklady pro zpracování Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Železnohorský region na období 2014 – 2020

1.8 SWOT analýza

Zpracovaná SWOT analýza vychází z její praktické orientace jako nástroje identifikace rozvojových předpokladů zkoumaného regionu, včetně potenciálních příležitostí a ohrožení. Je založena na poměrně rozsáhlém souboru informací, které se snažily co nejpřesněji charakterizovat řešený mikroregion. V tomto procesu byl kladen zvláštní důraz na objektivní výběr silných a slabých stránek, rozvojových příležitostí a ohrožení.

Strategie rozvoje svazku obcí vychází ze souhrnu jednotlivých analýz a priorit v území svazku v návaznosti na zpracovávané další dokumenty, zejména dokumenty MAS ŽR, Pardubického kraje a jednotlivých operačních programů, které ovšem bylo nutno rozšířit o vlastní šetření uvnitř zkoumaného území i v jeho ekonomicko-správním okolí. Konzultace s představiteli obcí prohloubily možnosti vytipování hlavních opatření k dalšímu rozvoji tohoto regionu.

Na základě této zpracované a přijaté SWOT analýzy jsou určeny dlouhodobé cíle a opatření rozvoje území.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - image regionu spojená s představou čisté a zdravé přírody (CHKO Železné hory, chráněná maloplošná území, Národní geopark Železné hory), zároveň v dosahu velkých měst - nadprůměrný potenciál pro cestovní ruch - tradiční turistická oblast s možností oživení cestovního ruchu - existence rekreačního střediska celostátního významu (Seč) - množství kulturních, historických a přírodních památek - malebný tok Chrudimky využitelný k turistickým i hospodářským účelům - množství terénů pro cyklotrasy, hipotrasy, turistické trasy, zimní běžecké trasy, naučné stezky - dostatek tradičních kulturních, společenských a sportovních akcí - dostupnost kvalifikované pracovní síly - v obcích je řada volných ekonomicky využitelných kapacit, zejm. rozsáhlý potenciál nevyužívaných zemědělských objektů vhodných pro podnikání - krajové speciality: včelařské výrobky, produkty myslivosti - krajová řemesla: sklářství, bižuterie, sítkařství, řezbářství - vztah lidí k území - region s největším počtem lidí dožívajících se vysokého věku v celostátním měřítku - na území nejsou problémové skupiny obyvatel - vůle k práci pro sdružení obcí - aktivní přístup místní samosprávy a dalších subjektů v regionu k získávání finančních prostředků a investic a zkušenosti s realizací a financováním projektů s dotační podporou programů ČR - úroveň propagace a informovanosti o nabídce regionu pro cestovní ruch, podnikatele a pro investory - zlepšující se kulturní život v obcích – spolky, zájmové organizace a tradiční akce ve většině obcí - spolupráce svazku obcí v rámci MAS 	<ul style="list-style-type: none"> - poloha regionu mimo hlavní obchodní a dopravní tahy mezinárodního a národního významu - nedostačující dopravní obslužnost (chybí mikrobusy a taxi) - špatný stav místních komunikací - nekompletní technická vybavenost - nedostatek pracovních příležitostí - ne příliš výrazný nárůst počtu obyvatel - zhoršující se podmínky zemědělského hospodaření s neblahými dopady na ráz krajiny - zdevastované budovy hyzdící vzhled obcí - nedostatečná likvidace organických odpadů a odpadních vod včetně jejich odvádění - znečišťování ovzduší v některých obcích vlivem lokálního vytápění tuhými palivy - snižující se daňová výtěžnost v souvislosti s hospodářským úpadkem - podprůměrná úroveň příjmu obyvatel - vysoká dojíždka za prací a nezaměstnanost mírně nad průměrem v rámci Pardubického kraje - vyšší průměrný věk, zhoršující se demografická struktura - nízká kupní síla obyvatel regionu - migrace zejména mladých lidí s vyšším vzděláním z obcí do větších měst - nedostatečná kvalita služeb CR odpovídající současným trendům - stav občanské vybavenosti (problematika seniorů a mladých rodin – zejména kapacity MŠ, dostupnost zdravotnických zařízení a soc. služeb) - nedostatečné kapacity pro volnočasové aktivity obyvatel a zázemí pro kulturní a společenské akce) - zastaralá zařízení pro sport a rekreaci - nedostatečné zajištění atraktivit pro turisty pro případ špatného počasí

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> - dostupný, dostatečně velký turistický potenciál pro cestovní ruch (města Pardubice, Hradec Králové, Chrudim) - charakter regionu ve vztahu k možným národním a evropským dotacím (ochrana přírody a udržitelný a šetrný cestovní ruch) - vhodné podmínky pro přípravu „nadregionálních“ produktových balíčků v cestovním ruchu - rostoucí poptávka v mezinárodním, národním i regionálním trhu volnočasových aktivit, po specializovaných produktových balíčcích (cyklistika, pěší a horská turistika, agroturistika, jezdeckví, zimní běžecké trasy atd.) - reforma veřejné správy a samosprávy – efektivnější výkon formou spolupráce obcí - společné hospodaření s lesy a komplexní využití dřevní hmoty se zaměřením na obnovitelné zdroje energie - využití vhodných pozemkových možností pro drobný průmysl a bytovou výstavbu v sídlech regionu - dobré možnosti venkovské turistiky (ekoturistiky, agroturistiky, folklór) - využití kulturně historického dědictví, jeho regenerace a zachování a rozvoj kulturních tradic - postupná narůstající mobilizace lidského potenciálu území - členství v MAS ŽR (společná koordinace aktivit v území a dostatečné zkušenosti managementu MAS v rámci rozvoje dalších aktivit i mimo SPL v rámci získávání vlastních finančních zdrojů) - dotační programy plánovacího období EU 2014 – 2020 - Český systém kvality služeb – nástroj k zvýšení kvality poskytovaných služeb 	<ul style="list-style-type: none"> - sílící pozice a rozvoj konkurenčních regionů / mikroregionů ve vztahu k trhu cestovního ruchu - růst konkurence mezi regiony při získávání investic (využití dotačních programů) - slabé napojení na širší regionální a nadregionální úroveň ve všech rozvojových aktivitách (větší vzdálenost od dalších regionů činných v ČR) - značná napjatost vlastních rozpočtů členských obcí a z toho plynoucí výrazná omezenost finančních prostředků na vlastní provoz v případě nutného předfinancování - potencionální ohrožení odchodu kvalifikovaných lidí z regionu - ohrožení kulturní krajiny při nedostatečném chápání významu mimoprodukčních funkcí a diverzifikace zemědělství - neúnosná finanční náročnost udržení standardních životních podmínek v malých sídlech a problematická efektivnost takového postupu - útlum veřejné dopravy z ekonomických důvodů - nízká a nesystémová podpora malého a středního podnikání - nedostatek finančních zdrojů na likvidaci starých ekologických zátěží a rozvoj technické infrastruktury obcí - rušení stávajících služeb a vybavenosti v obcích (škola, knihovna, pošta, obchod, ordinace, restaurace...)

2. NÁVRHOVÁ ČÁST

2.1 Vize

Vytvoření funkčního území svazku obcí Centrum Železných hor, které bude příjemným místem pro návštěvu i pro klidný život na venkově v čisté a zdravé přírodě, zároveň v dosahu velkých měst a s dostatečným potenciálem pro hospodářský růst při zachování přírodních a kulturních hodnot. Je to místo, kde chceme být doma a do kterého se budeme rádi vracet, a také místo, kam se budou rádi vracet jeho návštěvníci.

Hlavní podněty pro rozvoj území svazku vycházejí z potřeby zajištění podmínek pro trvale udržitelný rozvoj. Jde přitom zejména o uspokojení základních potřeb obyvatel, tedy nabídky práce, přiměřeného výdělku, bydlení, nezbytné technické infrastruktury a občanské vybavenosti a v neposlední řadě i trávení volného času. Základní potřebou na venkově je rovněž omezit vysokou vyjížděku za prací do měst.

Rozvojový potenciál obcí svazku je nejen v dopravě a dopravní obslužnosti, ale i občanské vybavenosti a sociálních službách. To znamená zlepšení stavu silnic, v některých obcích posílení autobusových spojů, zlepšení služeb pro důchodce, zajištění dostatku dostupných mateřských školek či jiných zákonných alternativ, zvýšení počtu zařízení a služeb podporující cestovní ruch, a to vše samozřejmě při zachování a péči o zdravé životní prostředí.

2.2 Vazba na strategické cíle

Strategie rozvoje úzce navazuje na tyto již zpracované strategické dokumenty na všech úrovních zainteresovaných subjektů.

Dokumenty s úzkou regionální územní vazbou:

- Program rozvoje Pardubického kraje, vč. Plánu odpadového hospodářství a dalších dílčích akčních plánů
- Program rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Východní Čechy
- Marketingová studie využití území pro cykloturistiku na území Pardubického kraje
- Strategie území správního obvodu ORP Chrudim (oblast školství, sociální, odpadová, cestovní ruch)
- Místní akční plán ORP Chrudim (oblast školství)
- Analýza Turistické oblasti Chrudimsko-Hlinecko – cestovní ruch
- Integrovaná strategie místního rozvoje MAS Železnohorský region (SCLLD)
- Programy obnovy venkova, programy rozvoje obcí a územní plány jednotlivých obcí
- aj.

Dokumenty s celorepublikovou a evropskou územní vazbou v platném znění:

- Národní strategie regionálního rozvoje ČR
- Koncepce podpory malých a středních podnikatelů
- Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR
- Státní politika životního prostředí ČR
- Dopravní politika ČR
- Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy
- Koncepce památkové péče v ČR
- Státní kulturní politika
- Strategie celoživotního učení ČR

- Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí
- Koncepce bydlení České republiky
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR
- aj.

2.3 Opatření a aktivity

Závěrem, který vyplývá z provedené analýzy, je nutnost oživení venkovského prostředí na území mikroregionu v oblasti občanské vybavenosti, kultury, nabídky cestovního ruchu a zlepšení životního prostředí, to je podmínkou jeho další existence (plné funkčnosti), jen tak je možné zamezit vyliďňování, stárnutí populace a užívání venkova jen jako prostoru pro rekreaci. Jde hlavně o oživení cestovního ruchu – území skýtá mnoho příležitostí v tomto odvětví, nejsou zde však potřebné služby a turistický servis, není rozvinutá agroturistika. Dále je nutná podpora podniků produkujících výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Tak je možné zvýšit zájem schopného obyvatelstva o setrvání v regionu a dále rozvíjet služby a občanskou vybavenost. Důležitou roli má rovněž kvalitní životní prostředí, a to z více hledisek, ať už je to zdraví obyvatel, cestovní ruch nebo atraktivita pro nově příchozí obyvatele. Je tedy důležité se zaměřit na detailní definování místních zdrojů a jejich cílenou širokou a provázanou propagaci jak na území svazku, tak na širším území MAS ŽR.

Z výše uvedeného tedy vychází definice **4 klíčových strategických cílů**, které byly stanoveny **v souladu s cíli MAS Železnohorský region:**

1. Životní prostředí, příroda a krajina
2. Cestovní ruch a marketing
3. Zemědělství, venkov a místní produkce
4. Kultura, celoživotní vzdělávání

V rámci nich pak byla definována dílčí **opatření**, jež mají vést k jejich dosažení. Jednotlivé **aktivity** potom představují konkrétní akce, resp. projekty obcí či svazku obcí, jejichž realizace přispěje k naplnění strategické vize a cílů rozvoje.

Aktivity obcí jsou obsaženy průřezově ve všech opatřeních. Aktivity v rámci svazku definují společný rozvojový cíl vycházející ze SWOT analýzy. Jednotlivé aktivity obcí jsou v souladu s cíli území svazku obcí jako celku a jejich prostřednictvím se naplňuje celková vize.

CÍL	AKTIVITA	ŽADATEL	ROK REALIZACE	STAV PŘIPRAVENOSTI	CELKOVÉ NÁKLADY	FINANČNÍ ZDROJ
1. Životní prostředí, příroda a krajina	Výsadba stromů v krajině	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	4 000 000 Kč	OPŽP
	Liniová výsadba podél cest mezi obcemi	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	5 000 000 Kč	OPŽP
	Výsadba obecních ovocných sadů a přírodních lokalit	SO CŽH	2016-2023		3 000 000 Kč	OPŽP
	Opravy lesních a polních cest mezi obcemi	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	15 000 000 Kč	POV PK/PRV
	Architektonické studie veřejných ploch a zeleně obcí	SO CŽH	2016-2023		700 000 Kč	POV PK
	Pořízení nádob na bioodpad-kompostérů a techniky na separaci bioodpadu	SO CŽH	2016-2023		3 000 000 Kč	OPŽP
	Zvyšování retenční schopnosti krajiny	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	15 000 000 Kč	OPŽP
	Technika na údržbu veřejné zeleně	SO CŽH	2016-2023		5 000 000 Kč	POV PK
	Osvětová kampaň – důsledná separace odpadů	SO CŽH	2016-2023		200 000 Kč	POV PK
	Mapování a likvidace černých skládek	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	5 000 000 Kč	OPŽP
	Výstavba kompostáren a sběrných dvorů, vč. technického vybavení	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	25 000 000 Kč	OPŽP
	Provádění komplexních pozemkových úprav v katastrálních územích členských obcí, vč. realizace navržených opatření ke zpřístupnění pozemků, protierozních, protipovodňových a ekostabilizačních opatření, ve spolupráci se Státním pozemkovým úřadem	SO CŽH/členské obce/krajský pozemkový úřad	2016-2023	podklady pro realizaci	40 000 000 Kč	PRV
	Výstavba ČOV a kanalizace v Bojanově a Horním Bezděkově	Obec Bojanov	2015	realizace	55 909 328 Kč	OPŽP
	Výstavba kanalizačních přípojek v Bojanově a Horním Bezděkově	Obec Bojanov	2015	PD vč. pol.rozpočtu, VŘ na zhotovitele	5 000 000 Kč	OPŽP
	Revitalizace a výsadba veřejné zeleně (ošetření památkově chráněných stromů, zvelebení a výsadba nové zeleně)	Obec Bojanov	2015-2016	příprava projektová studie	500 000 Kč	OPŽP
	Obnova zeleně v obci	Obec Hodonín			100 000 Kč	POV PK
	Potok	Obec Hodonín			300 000 Kč	POV PK
	Oprava vodovodu	Obec Hodonín			300 000 Kč	PK
Vodovod	Obec Hodonín			300 000 Kč	PK	

	Přípojky vodovodu	Obec Hodonín			100 000 Kč	PK
	Úpravna vody	Obec Krásné	2014	nov.cena 100.tis	1 000 000 Kč	OPŽP/PK
	Pitná voda	Obec Libkov	2015		40 000 Kč	vlastní zdroje
	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	Obec Libkov	2015		45 000 Kč	POV PK
	Odkanalizování obce a výstavba ČOV	Obec Lukavice		PD	70 000 000 Kč	OPŽP
	Sanace haldy a Lukavického potoka	Obec Lukavice		územní souhlas	100 000 000 Kč	OPŽP
	Výsadba alejí podél cest	Obec Lukavice			200 000 Kč	OPŽP
	Výstavba kompostárny pro zpracování biologicky rozložitelných odpadů vč. technologického a strojního zařízení	Město Seč	2016-2018		12 000 000 Kč	OPŽP
	Technika pro údržbu veřejné zeleně	Město Seč	2015-2020		3 800 000 Kč	Vlastní zdroje
	Technika pro svoz odpadů	Město Seč	2016-2018		8 000 000 Kč	OPŽP
	Kanalizace - odvod dešťových vod z obecních pozemků	Město Seč	2015-2020		1 000 000 Kč	OPŽP
	Kanalizace - přečerpávací stanice Pilský	Město Seč	2015-2020		6 000 000 Kč	OPŽP
	ZŠ Ekoškola – vzdělávací programy	Obec Lukavice			300 000 Kč	Grant PK
2. Cestovní ruch a marketing	Zkvalitnění systému propagace území CŽH (webové aplikace, web kamery, propagační materiály, publikace, mapy)	SO CŽH	2016-2023		1 000 000 Kč	Vlastní zdroje
	Pořízení dalšího skútru na úpravu bězkařských tras	SO CŽH	2016-2023	cenová nabídka	1 000 000 Kč	POV PK/grant PK
	Oprava a údržba areálu rozhledny Boika	SO CŽH	2016-2023	PD	800 000 Kč	POV PK-SO
	Vybudování návštěvnických center pro zvýšení kvality CR (infobody, expozice CHKO ŽR, NGŽH, lokální muzea, prodej místních výrobků, výstavy...)	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	30 000 000 Kč	POV PK/PRV/IROP
	Vybudování míst dalekého rozhledu v krajině	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	3 000 000 Kč	POV PK
	Osvětové akce pro podnikatele v obcích-zvyšování kvality služeb-ČSKS	SO CŽH	2016-2023		200 000 Kč	MAS ŽR
	Vybudování zázemí v obcích pro návštěvníky (sociální zázemí, parkovací plochy, zázemí pro cyklisty, odpočinkové plochy a přístřešky)	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr	20 000 000 Kč	POV PK/MMR
	Obnova a doplnění turistického mobiliáře v krajině a v intravilánu obcí	SO CŽH	2016-2023		1 000 000 Kč	POV PK/MMR
	Podpora pořádání osvětových a společenských akcí (marketing,	SO CŽH	2016-2023		1 000 000 Kč	Vlastní zdroje/POV

	pořízení herního mobiliáře)					PK-SO
	Instalace informačních cedulí	Obec Lukavice			500 000 Kč	POV PK
	Výstavba SKI areálu - lyžařská sjezdovka s vlekem včetně technického vybavení a zázemí (odstavné plochy, občerstvení)	Město Seč	2018-2024		20 000 000 Kč	Vlastní zdroje
	Rekreační stezka pro pěší a cyklisty (v zimě pro běžkařskou stopu) vedoucí v těsné blízkosti Sečské přehrady, vč. vybavení odpočívadly, stojany na kola, odpadkovými koši, na atraktivních místech vyhlídky	Město Seč	2016-2020		20 000 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR/IROP
	Rekreační stezka Seč 2 - vytvoření asfaltového povrchu na rekreační stezce Seč okolo Sečské přehrady vč. veřejného osvětlení na vhodných místech	Město Seč	2019-2022		30 000 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR/IROP
	Vybudování rozhledny s přístupovou cestou napojenou na rekreační stezku Seč	Město Seč	2018-2020		2 000 000 Kč	POV PK-SO
	Rekonstrukce sociálního zařízení v Autokempu Seč Pláž	Město Seč	2017-2018		2 000 000 Kč	Grant PK
	Výstavba veřejného koupaliště Seč v rámci Sportovně kulturního areálu v Autokempu Seč Pláž	Město Seč	2017-2020		15 000 000 Kč	Vlastní zdroje
3. Zemědělství, venkov, obce a místní produkce	Opravy brownfields pro nové využití – řemeslné dílny, areály místních producentů	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr		Vlastní zdroje
	Podpora obcí místním prodejcům lokálních produktů – opravy prodejních zázemí pro návštěvníky	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr		POV PK
	Spolupráce se zemědělci/majiteli lesů při údržbě krajiny a zprůchodnění polních a lesních cest – osvětlová činnost, realizace údržby krajiny	SO CŽH	2016-2023	ideový záměr		PRV
	Obnova architektonických památek	SO CŽH	2016-2023			MMR
	Kompletní regenerace obcí	SO CŽH	2016-2023			POV PK
	Soubor projektových dokumentací k rozvojovým projektům	SO CŽH	2016-2023			POV PK
	Snižování energetické náročnosti veřejných objektů	SO CŽH	2016-2023			Vlastní zdroje
	Rekonstrukce obecního úřadu	Obec Hodonín			500 000 Kč	POV PK
	Střecha na obecním úřadě	Obec Hodonín			300 000 Kč	POV PK
	Nová čekárna	Obec Hodonín			45 000 Kč	POV PK
	Výstavba víceúčelového hřiště	Obec Horní Bradlo	2015	ideový záměr	1 300 000 Kč	POV PK/grant PK
	Rekonstrukce autobusových nástupišť v Travné	Obec Horní Bradlo	2015		250 000 Kč	POV PK

Demolice PZ	Obec Krásné			100 000 Kč	POV PK
Oprava budovy čp.7 na obecní úřad	Obec Křižanovice	2015		500 000 Kč	POV PK
Výstavba bytových jednotek-rekonstrukce	Obec Křižanovice	2017		1 800 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR/IROP
Výstavba bytových jednotek	Obec Libkov	2015		250 000 Kč	POV PK
Hřiště	Obec Libkov	2015		45 000 Kč	POV PK
Vnitřní obchod - prodejna	Obec Libkov	2015		35 000 Kč	POV PK
Venkovní posilovna	Obec Lukavice	2016		150 000 Kč	POV PK
Rekonstrukce objektu č.p. 37	Obec Nasavrky	2016-2018	ideový záměr	10 000 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR/IROP
Rekonstrukce areálu fotbalového hřiště	Obec Nasavrky	2015-2016	PD vč. pol. rozpočtu	10 000 000 Kč	Vlastní zdroje
Rekonstrukce náměstí Seč (parkovací plochy, autobusové nádraží, prostor pro pořádání trhů a k pořádání kulturně společenských akcí, veř.zeleň)	Město Seč	2015-2018		30 000 000 Kč	Vlastní zdroje/OPŽP-zeleň/IROP-autobus.terminál
Výstavba sportoviště - fotbalové a streetové hřiště, lanové centrum, minigolf, cyklokrosová dráha, vč. zázemí	Město Seč	2015-2020		12 000 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR
Zámek - celková rekonstrukce budovy OÚ vč. výstavby vstupní haly s výstavními plochami (galerií)	Město Seč	2015-2020		16 000 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR
Kulturní dům Seč - rekonstrukce	Město Seč	2015-2020		5 000 000 Kč	Vlastní zdroje/MMR
Zdravotní středisko - rekonstrukce horního patra vč. vybudování soc.bydlení	Město Seč	2018-2020		4 500 000 Kč	Vlastní zdroje/IROP
Rekonstrukce veřejného osvětlení v Bojanově a Horním Bezděkově	Obec Bojanov	2016-2017	ideový záměr	200 000 Kč	POV PK
Výstavba veřejného osvětlení v Kovářově a Holíně	Obec Bojanov	2016-2017	ideový záměr	400 000 Kč	POV PK
Rekonstrukce a výstavba veřejného rozhlasu	Obec Bojanov	2016-2018	ideový záměr	1 500 000 Kč	POV PK/OPŽP
Zasíťování pozemkových parcel v Kovářově pro výstavbu rodinných domů	Obec Bojanov	2016-2018	ideový záměr	1 000 000 Kč	MMR
Bezpečné chodníky Kovářov – etapa č. II (výstavba chodníků)	Obec Bojanov	2016-2017	PD vč. stavebního povolení – čeká se na výzvy na dotace	2 000 000 Kč	SFDI
Příprava pozemků pro novou výstavbu	Obec Hodonín			500 000 Kč	MMR

	Výstavba chodníku	Obec Horní Bradlo	2015		3 400 000 Kč	SFDI
	Rekonstrukce veřejného osvětlení	Obec Horní Bradlo	2015	projektová studie	300 000 Kč	POV PK
	Chodníky- 300 m2	Obec Křižanovice	2016		320 000 Kč	POV PK
	Oprava místní komunikace	Obec Křižanovice	2017		400 000 Kč	POV PK
	Chodníky – oprava	Obec Libkov	2015		75 000 Kč	POV PK
	Oprava komunikace	Obec Libkov	2015		420 000 Kč	POV PK
	výstavba infrastruktury pro výstavbu RD	Obec Lukavice	2016-2017		8 000 000 Kč	MMR
	Rekonstrukce a opravy chodníků	Obec Nasavrky	2015-2019	záměr a dle potřeby	4 000 000 Kč	SFDI
	Příprava stavebních parcel v lokalitě Seč - Pilský 2	Město Seč	2018-2022		26 000 000 Kč	MMR
	Revitalizace obecního pozemku - ekologická likvidace rezestavěného, staticky narušeného objektu nákupního střediska	Město Seč	2016-2018		2 000 000 Kč	Vlastní zdroje
	Rekonstrukce a opravy místních komunikací	Město Seč	2015-2020		10 000 000 Kč	Vlastní zdroje
	Rekonstrukce a opravy místních chodníků	Město Seč	2015-2020		7 000 000 Kč	SFDI
	Veřejné osvětlení - rekonstrukce	Město Seč	2015-2020		5 000 000 Kč	Vlastní zdroje
4. Kultura, celoživotní vzdělávání	Vybudování multifukčních komunitních center - mateřská, mládežnická, vzdělávací centra pro volnočasové aktivity (revitalizace nevyužívaných prostor v objektech obcí)	SO CŽH	2015-2020	vize	30 000 000 Kč	IROP
	Pořádání širokých osvětových a vzdělávacích akcí pro veřejnost	SO CŽH	2016-2023		500 000 Kč	Vlastní zdroje
	Rozšíření sítě středisek univerzity III.věku	SO CŽH	2016-2023		100 000 Kč	Vlastní zdroje
	Dětský den	Obec České Lhotice			20 000 Kč	Grant CŽH
	100 let SDH	Obec České Lhotice			30 000 Kč	Grant CŽH
	Činnosti knihovnické-vybavenost PC	Obec Libkov	2015		17 000 Kč	Vlastní zdroje
	ZŠ Bojanov - rekonstrukce tělocvičny a soc.zařízení, zateplení	Obec Bojanov			500 000 Kč	Vlastní zdroje
	ZŠ Bojanov - celkové zateplení budovy a výměna oken	Obec Bojanov			1 000 000 Kč	OPŽP
	MŠ Bojanov - renovace místních prostor	Obec Bojanov			30 000 Kč	IROP
	MŠ Bojanov - výstavba zahrady, učební prvky	Obec Bojanov			25 000 Kč	IROP

ZŠ Horní Bradlo - vybavenost PC (využití pro seniory, 6 PC)	Obec Horní Bradlo			60 000 Kč	IROP
ZŠ Horní Bradlo - vybavení muzikoterapeutické dílny	Obec Horní Bradlo			30 000 Kč	IROP
Rekonstrukce objektu bývalé školy	Obec Krásné			15 000 000 Kč	Vlastní zdroje/IROP
Podpora grantových projektů pro dovybavení ZŠ	Obec Lukavice	2015-2020		100 000 Kč	Vlastní zdroje/IROP
Venkovní hřiště u MŠ	Obec Lukavice	2015-2020		200 000 Kč	IROP
Venkovní hřiště u ZŠ	Obec Lukavice	2015-2020		400 000 Kč	Vlastní zdroje/POV PK
ZŠ Nasavrky - vybavení školní dílny pro technické a praktické činnosti	Město Nasavrky			170 000 Kč	IROP
MŠ Nasavrky - vybavení třídy tabulí	Město Nasavrky			30 000 Kč	IROP
MŠ Nasavrky - vzdělávání pedagogů	Město Nasavrky				OP VVV
ZŠ Seč - výměna oken a zateplení pláště budovy	Město Seč			1 000 000 Kč	OPŽP
ZŠ Seč - zprovoznění učebny školních dílen + vybavení dílen	Město Seč			300 000 Kč	IROP
MŠ Seč - individuální pracoviště pro děti, vestavba do třídy	Město Seč			100 000 Kč	IROP
MŠ Seč - vybavení šk. zahrady	Město Seč			200 000 Kč	IROP/MMR

Naplňování výše uvedených aktivit je spojeno s efektivním využíváním aktuálních dotačních programů. Jedná se především o dotace a granty poskytované na národní a krajské úrovni prostřednictvím **ministerstev** (MMR, MZe, MF, MV, MŽP, MŠMT, MK), **státních fondů** (SFDI, SFŽP, SFRB, RRF), **Pardubického kraje** nebo různých **nadací** (Partnerství, Via, ČEZ, Agrofert, Proměny aj.) a dále také dotační zdroje EU, prostřednictvím jednotlivých **operačních programů**:

Přehled OP 2014-2020:

- **Integrovaný regionální operační program (IROP)** – zvýšení konkurenceschopnosti v území, zkvalitnění veřejných služeb v území, posílení institucionální kapacity veřejné správy
- **OP Doprava (OPD)** – infrastruktura pro železniční a jinou udržitelnou dopravu, silniční infrastruktura v síti TEN-T, silniční infrastruktura mimo síť TEN-T
- **OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OPIK)** – rozvoj podnikání a podpora výzkumu, vývoje a inovací, rozvoj infrastruktury a služeb podporujících podnikání ve znalostní ekonomice a internacionalizace podnikání, udržitelné hospodaření s energií a rozvoj inovací v energetice, rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a podpora moderních a inovačních a komunikačních technologií.
- **OP Výzkum, vývoj a vzdělávání (OPVVV)** – posilování kapacit pro kvalitní veřejný výzkum, rozvoj prostředí pro využití výzkumu jako zdroje dlouhodobé konkurenční výhody, rozvoj vysokých škol, rozvoj celoživotního učení a rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělání.
- **OP Zaměstnanost (OPZAM)** – podpora zaměstnanosti a adaptivity pracovní síly, sociální začleňování a boj s chudobou, sociální inovace a mezinárodní spolupráce, efektivní veřejná správa.
- **OP Životní prostředí (OPŽP)** – zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní, zlepšování kvality ovzduší v sídlech, odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika, ochrana a péče o přírodu a krajinu, energetické úspory.
- **Program rozvoje venkova (PRV)** – přispěje ke zlepšení stavu životního prostředí obnovou, zachováním a zlepšením ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím a podporou účinného využívání zdrojů v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví.

Další hlavní finanční zdroje v území:

SCLLD – strategie komunitně vedeného rozvoje MAS Železnohorský region

Přerozdělování prostředků žadatelům do území bude probíhat dle pravidel výše uvedených operačních programů. MAS ŽR bude moci přispívat pouze v rámci některých OP a pouze některých konkrétních opatření dle jednotlivých vypisovaných výzev:

- Integrovaný regionální operační program (IROP)
- OP Zaměstnanost (OPZAM)
- OP Životní prostředí (OPŽP)
- Program rozvoje venkova (PRV)

Předpokládané zdroje financování jednotlivých aktivit jsou uvedeny přímo v zásobníku projektů. Dle vývoje situace budou upřesňovány.

Obce/svazek obcí mohou žádat dle jednotlivých projektů a opatření operačních programů:

- a) samostatně přímo z OP (doporučení: v případě projektů cca nad 0,5 mil.Kč)
- b) prostřednictvím MAS ŽR (doporučení: v případě projektů cca do 0,5 mil.Kč)

O aktuálním stavu dotačních programů jsou obce průběžně informovány prostřednictvím organizačního poradce a pracovníků MAS ŽR.

2.4 Organizace zajištění realizace

V rámci dokumentu byly definovány cíle a celková vize. Pro úspěšnou implementaci strategie rozvoje je důležité nastavení jednotlivých kroků vedoucích k realizaci uvedeného. K úspěšnému dosažení stanovených cílů je nutné zapojit všechny aktéry rozvoje obce (soukromý sektor, neziskový sektor, veřejnost atp.), což je vhodně aplikováno v rámci členství svazku obcí v MAS Železnohorský region a jejích členů z území svazku obcí.

Personální zajištění realizace strategie:

- **Celkový dohled nad realizací strategie** provádí průběžně dle stanoveného harmonogramu a celkového rozpočtu nejvyšší orgán – **Sněm svazku obcí**. Ten schvaluje strategii jako celek a následně schvaluje realizaci jednotlivých aktivit, aby byly v souladu s ostatními.
- **Realizační a výkonný tým** je **Rada svazku obcí**. Její členové stanovují parametry aktivit, položkové rozpočty, účastní se výběru dodavatele a kontrolují realizaci aktivit.
- **Předseda a místopředseda** jsou zodpovědní za **financování akce a dodržení závazných parametrů**. Komunikují s odborným dodavatelem.
- Odbornou realizační činnost mohou orgány svazku obcí delegovat na odborného poradce svazku obcí, pracovníka MAS či odborného dodavatele (projektová příprava, položkový rozpočet, výkon výběru dodavatele, technický dozor realizace aktivit, administrace projektů)

2.5 Způsob hodnocení a aktualizace

Rada svazku obcí 1x ročně provede zhodnocení – **monitoring postupné realizace strategie**. Zhodnocení předloží nejvyššímu orgánu na vědomí. Iniciuje případné změny strategie jako celku i jednotlivých opatření, vč. upřesnění definování stavu jednotlivých aktivit, vč. harmonogramu v rozpočtu na základě aktuálních možností a potřeb.

Aktualizace strategie bude provedena dle aktuálních potřeb a aktuálního vývoje souvisejících programových možností. Aktualizace strategie jako celku, především analytické části proběhne nejpozději k roku 2020. Aktualizace návrhové části může dle potřeby proběhnout každý rok. Jakoukoliv aktualizaci schvaluje nejvyšší orgán svazku obcí.

3. PŘÍLOHY

geografická mapa území

